

Interreg - IPA CBC Greece - Albania

4th Deliverable:

Dissemination Plan of the Evaluation Conclusions and Recommendations

Update of the first evaluation of implementation and impact of the Interreg IPA CBC Programme Greece - Albania 2014-2020

Contracting Authority:

**MANAGING AUTHORITY OF EUROPEAN TERRITORIAL
COOPERATION PROGRAMMES**

Contractor:

April 2021

Contents

A) DISSEMINATION PLAN IN ENGLISH LANGUAGE	3
B) DISSEMINATION PLAN IN GREEK LANGUAGE	15
C) DISSEMINATION PLAN IN ALBANIAN LANGUAGE	29

A) DISSEMINATION PLAN IN ENGLISH LANGUAGE

1. Dissemination Plan of the Evaluation Conclusions and Recommendations

The conclusions and recommendations of the Programme Evaluation should be presented to the main Programme Authorities (JMC, MA/JS, FLC, Audit Authority). Furthermore, the evaluation findings should be communicated to the citizens as part of the publication and consultation process based on transparency and democratic dialogue. An evaluation conclusions and recommendations report will serve as a tool to improve the quality of Programme implementation in the time ahead. Besides, the findings will be used in planning future policies of Interreg IPA CBC Programme “Greece – Albania” for the upcoming 2021-2027 Programming period. Moreover, the dissemination of the Evaluation results can be used to highlight the added value of the interventions included in the Programme and co-financed with EU funds, aiming to inform all European citizens.

Thus, the main scope of the Evaluation’s Communication Plan is not to attract new applicants but to inform citizens and stakeholders about the benefits that the Programme is bringing to the eligible territories.

Besides, the usefulness of evaluation also lies in the way that information is disseminated, which should be presented in a way that is understandable to target groups, so that they are informed and use the findings of evaluations appropriately. The principle of proper utility is strengthened through the following actions:

- identification and standardization of target groups in the context of the evaluation,
- dissemination of conclusions and recommendations of the evaluation to all target groups, based on specific suggestions from the evaluator per target group.

The Evaluation’s Finding Dissemination Plan should be distinguished between various target groups, and their level of engagement and influence. This requires the compilation of relevant results, activities and key messages with short notice. Regarding to ‘official’ communication of the evaluation of the programme the main focus seems to be on the Managing Authority /Joint Secretariat and JMC members. Project partners might still be one of the main target groups. Beneficiaries may be also asked to speak for the programme on particular aspects on occasion of their projects and to present to the wider public the results of the projects.

In particular, the current dissemination plan details the list of relevant target groups with reference to two main categories:

1. Internal target groups intended as the Programme bodies (meaning the stakeholders involved in the management and monitoring of the programme).
2. External target groups:
  - Beneficiaries and project partners
  - organisations positively affected by the activities and results of an operation, though not necessarily being directly involved in the operation

- Wider public;
- Influencers/multipliers;
- key decision makers.

- ☑ For the internal target groups, a report based on the executive summary will be present during the technical meetings, focusing on clear information on the progress and the factors that influenced the implementation of the Programme. Technical meetings are crucial while aim to highlight needs, resolve outstanding issues and provide useful information / feedback for planning and decision making. Also the executive summary of evaluation findings and recommendations will be sent via mail to all JMC members. Furthermore, the report on the evaluation findings and recommendations will be uploaded at the SFC database. The same document will be also uploaded at the Programme's official webpage.
- ☑ For the external target groups the following communication tools can be used:

Communication activities through social media and internet pages. Digital and Social media communication has become an important communication tool for reaching a wider audience or targeting existing audience so as to raise awareness, increase the impact or disseminate the project results and other activities. This has not at least been reemphasised by the COVID-19 pandemic which made face-to-face events impossible for some while. Although the Programme is very active in the field of digital and social media communication, it is a field which will need further development and emphasis in the years to come. This is simply due to changing framework conditions, emerging technologies and user expectations. Interreg IPA CBC Programme "Greece – Albania 2014-2020" is one of the programmes which might be worthwhile looking at for further inspiration for strategic and integrated approaches to communication and social media. In addition, the individual evaluation's deliverables and the executive summary should be found in the LIBRARY section of the Programme's website while a newsletter should be published in the EVENTS section.

Newsletter. Newsletters are a basic source of information that target groups can use in order to access the results of the Evaluation.

Strategic communication – addressing key players. Especially among key decision makers shaping EU regional policy, suggestions include among others following:

- Targeted presentations/conferences Personal Learning Plans/programmes for key decision makers
- Organise info and dissemination sessions for JMC members
- Specific capitalisation events in order to encourage the dissemination of evaluation findings

⇒ *Workshops, events and conferences are a direct way of communication through which dialogue is encouraged, clarifications can be provided and clear information is achieved.*

⇒ *Some of the specific capitalization activities is proposed to take place during EC Day and other events*

2. Executive Summary for dissemination

The scope of the evaluation

The purpose of the “update of the first evaluation” of the Interreg IPA CBC Programme “Greece – Albania” 2014-2020, as in the first evaluation, is to assess the efficiency and effectiveness of the programme management system, as well as to set the ground for the future direction of the impact evaluation to be carried out after 2020. Based on the outcomes of the evaluation and the recommendations of the evaluation team, the programme bodies should be able to correct/ improve/ modify/ develop the programme management and implementation in order to be more efficient, effective and capable of reaching the programme results.

The evaluation focuses on the efficiency and effectiveness of the Programme, as well as the achievement of its objectives. Moreover, it examines the impact of the Programme on the cross-border area and the need or not for any redistribution of resources between the Priority Axes of the Programme. In the context of impact assessment, the impact of the implementation of the programme on cross-border regional development is analysed, and so are the mechanisms that produce it. The above project includes the evaluation of the communication strategy and the result indicators and outputs of the Program.

The Interreg IPA CBC Programme Greece – Albania 2014-2020 approval came with the Commission’s Implementing Decision C (2015) 5482 of 30th July 2015 and was amended twice. The first amendment -approved by Decision C(2017)6809 of 12.10.2017- concerned the adoption and the incorporation of the “Performance Framework” in the programming document, and further elaboration on the Complaints Procedures, while the second amendment -approved by Decision C (2018)559 of 14.02.2018- concerned the incorporation of an additional funding of €10.000.000 EU contribution.

The methodology of the evaluation

The Contractor was based, inter alia, on the material and results of the first evaluation of the Programme, the new implementation data to date as well as in the Study for the calculation of the achievement price of five (5) result indicators of the INTERREG IPA CBC Programme “Greece-Albania 2014-2020”, prepared for the Managing Authority of European Territorial Cooperation Programmes.

Thus, to provide additional data, the External Evaluator apart from the **desk research** to the relevant literature thus the interact Terms of References and guidelines, the Management and Control System of the Programme, the MIS and Evaluation studies of other Interreg Programmes, also conducted a primary qualitative research.

In particular an **Online-survey** was conducted addressed to 1st) programme bodies 2nd) project partners covering approved projects of the 1st, 2nd, 3rd, 4th and 5th calls and 3rd) FLC Greek and Albanian bodies.

Specifically, the questionnaire was sent to **32** Greek authorities and **13** Albanian authorities and was answered by **14** Greek and **10** Albanian authorities respectively.

Moreover, the questionnaire was sent to **97** Greek and **80** Albanian beneficiaries and answered by **70** Greek beneficiaries and **49** Albanian beneficiaries.

Data of evaluation

The year 2016 was the first year of implementation, with the organization of two Launching Events one in Greece and one in Albania and the launching of two calls; one for strategic and one for ordinary project proposals.

The evaluation procedure for the first Call for Strategic projects was concluded within 2016 and four (4) Strategic Projects were approved.

The year 2017 was very significant in terms of the initiation of the projects, hence programme implementation. In 2017 the evaluation procedure for the second Call for Ordinary Projects was concluded and forty-one (41) Ordinary Projects were approved during the 3rd Joint Monitoring Committee (JMC) Meeting, held on 14/07/2017 in Korçe. Moreover, 45 Technical Meetings took place during 2017, for the finalization of documents for the approved projects of both calls. Regarding the Technical Assistance of the Programme, this is being implemented in the framework of two “projects”; one for the Greek part of the budget and one for the Albanian part.

During 2018 two Calls were launched. The 3rd Targeted Call for Project Proposals was open from 02/08/2018 to 01/10/2018. One (1) Targeted Project proposal was unanimously approved by the JMC at its 4th meeting in Preveza on the 5th October 2018. The 4th Call for Ordinary Projects was launched on the 17th October, with a deadline of submission on the 28th of February 2019 and 19 projects were approved.

The 5th Call for Targeted Proposals was launched on 25th of November 2019 and the deadline was the 24th of January 2020. One project was approved.

In total, 66 projects have been approved under the five (5) Calls of the Interreg IPA CBC Programme Greece – Albania 2014 – 2020. The majority of the approved projects are implemented under Specific Objective S.O. 2.1 (28 projects), S.O. 1.1 (12 projects) and S.O. 1.3 (11 projects). Fifteen (15) projects are implemented under the rest Specific Objective (S.O.1.2: 3 projects, S.O.1.4: 3 projects and S.O. 2.2: 9 projects). Finally, 1 project under S.O. 1.3 was not implemented.

Concerning the ***financial implementation*** of the programme, Priority Axis 1 has been allocated with the largest amount (58%) for funding by the Programme followed by Priority Axis 2 (37%). Both Priority Axes show a small rate in verified expenditures until 31.12.2020 (18% for PA1 and 23% for PA2), while PA3 (Technical Assistance) has 48% of verified expenditures.

In terms of the **progress of the indicators**, there is a satisfactory upward change in the Programme's result indicators, which is considered encouraging given that the projects are still in the implementation phase. The only exception is indicator 3 % of crossborder vertical axes to Egnatia motorway either constructed or with sufficient maturity to be constructed) which has not yet received a price as the COMOBILION project should be completed.

In particular, the result indicator 1 (Volume of urban effluents under secondary treatment) and result indicator 2 (Percentage of solid waste managed sustainably) approach the achievement value for 2023 (fall far by 4.4% and 5.6%, respectively), while progress was presented by the indicators 5 (Level of preservation of the protected natural CB areas) and 6 (Energy Efficiency Awareness Barometer) during the period 2018-2020, but also by the indicator 7 (Area damaged by forest fires 5yr rolling annual average), especially for the Albanian eligible area. Indicator 9 (Annual overnight tourist stays of the cross border area) also showed an increase, but due to the COVID-19 pandemic, it is expected to see what the course of its development will be, since tourism is a major affected sector.

Regarding the output indicators, on the other hand, the majority has a low or even zero value, which is due to the delays in the implementation of the projects.

Findings of evaluation

A. Effectiveness of the Programme

1. What is the evaluation of the implementation course of the CBCP in terms of efficiency per Priority Axis and investment priority with reference on 31/12/2020?

Taking into account the course of the result indicators until 31/12/2020, the course of implementation of PA2 is very satisfactory as both the result indicators of SO2.1 and SO2.2 have exceeded the target value for 2023. But the same does not happen for PA1 which although a satisfactory result of the result index for SO1.2 and SO1.3 is recorded, the result index for SO1.4 has been achieved a little more than half, while for SO1.1 only one of the three indicators has been achieved at a satisfactory level, one is covered to a small extent and the third shows zero value.

2. To what extent have the objectives set at the level of CBCP output indicators been achieved? Where are significant delays in the implementation of the CBCP identified? What are the reasons for these delays?

Output indicators in most cases of S.O.1.1. show zero value, while in the rest of S.O. prices are low. This fact is justified as the projects are still in the main phase of their implementation, while the low degree of achievement of the indicators was expected from the late start of the projects but also the problems that arose due to the COVID-19 pandemic.

3. Based on the above findings, is it expected that the targets set at the level of outflow indicators for 2023 will be achieved or not?

As any delays in the implementation of the projects have been overcome and their implementation is proceeding smoothly, it is expected the output indicators CO21b, CO25, CO34b, CO34, CO11, CO04 to be achieved by 2023 with the sole reservation for the indicators CO20, CO21c, CO21d, CO23d, whose values are zero.

4. What are the conclusions and suggestions from the analysis of effectiveness?

Taking into account the above data, we conclude that the effectiveness of the Programme is above average. However, it requires further effort from the beneficiaries to accelerate the full implementation of their projects, in order to maximize the overall effectiveness of the program.

B. Programme Performance Framework

1. Is the progress in achieving the objectives of the Performance Framework indicators by Priority Axis satisfactory until 31/12/2020 (output indicators, economic indicators and Basic Implementation Stages, if any)? Are there any delays and what are the reasons for these delays? Are the working hypotheses used per indicator in the design of the Performance Framework during the design still relevant? If not, where are the changes found and where are these changes due?

Although the implementation of the Program has progressed considerably and through the 5 Calls for Proposals and the 66 projects which are being implemented, both the output and result indicators and the economic indicators do not have the corresponding satisfactory course. Also, only P.A.3 has verified expenditure of about half of the approved budget, while P.A.1 and PA.2 have only 18% and 23% respectively. As a result, the share of verified expenditure in the total approved budget is only 22%. This can be explained as the main reason for the initial delay (more than one year) was the fact that there were delays on the part of the Albanian beneficiaries who had to finance their initial expenditures from their own resources, while they also faced a problem with opening accounts in the Albanian Central Bank. In addition, the COVID-19 pandemic affected all productive sectors and especially tourism, while work suspension and the other restrictive measures imposed set new data to which project partners had to adapt.

2. Based on the above findings and what was mentioned in the Efficiency Section, it is predicted that the objectives of the Performance Framework indicators for 2023 will be achieved or not?

Every effort should be made to increase the share of the verified expenditure and to strengthen the Performance Framework indicators, in order to approach the targets for the

economic indicators for 2023. In any case, the prediction is that the objectives of the Performance Framework indicators for 2023 will be achieved.

3. What are the conclusions and suggestions from the analysis of the Performance Framework?

Most likely, if there were no delays and consequences from the suspension of works due to COVID-19, the implementation of the projects would have contributed to a greater extent to the Performance Framework. In any case, the prediction is that the objectives of the Performance Framework indicators for 2023 will be achieved.

C. Efficiency of the Programme

1. Evaluation of the implementation course of the CBCP in terms of profitability per Priority Axis and Specific Objective. Is it considered satisfactory or not with a reference point on 31/12/2020?

As already mentioned, until 31/12/2020, only P.A.3 has verified expenditures of about half of the approved budget, while P.A.1 and RA.2 have only 18% and 23% respectively. Therefore, the percentage of verified expenditure in the total approved budget is only 22%, a percentage that is not considered unsatisfactory in terms of programme efficiency.

2. Is the available budget sufficient for the implementation of the interventions of the CBCP?

After the 3rd revision of the Programme the available budget is considered sufficient for each of the three P.A.

3. What are the conclusions and suggestions from the efficiency analysis?

The efficiency of the programme is above average and efforts should be intensified to facilitate the beneficiaries to implement the maximum possible financial object of the projects, in terms of verified expenditures. It is pointed out, however, that no problems of budget exceedances, efficiency and differentiation of the unit cost of implementation of the interventions in relation to the foreseen costs during the design of the Programme, are identified.

D. Timeliness of the intervention logic in the context of the Programme Strategy

1. To what extent the logic of the intervention and the specific objectives of the CBCP are they still relevant? Do they affect the intervention logic of the CBCP possible changes in the allocation of existing resources? Have new needs been formed that affect the rationale for the intervention of the Programme, taking into account the wider macroeconomic, social and environmental context?

The logic of the intervention, although it remains relevant, due to the COVID-19 pandemic, there are a number of changes in economic, social and less environmental level that have an impact on the majority of the S.O. of the Programme, which raises the need to reform it in order to serve new needs and priorities..

2. To what extent do the specific objectives of the CBCP remain relevant and their relationship to the output and result indicators? Is there a need to create new specific objectives and / or new indicators of outcome or outflow?

The specific objectives of the Programme remain relevant and their link to the output and result indicators is functional and therefore there is no need to create new specific objectives or new output and result indicators.

3. How is the course of achieving the result indicators estimated according to what is mentioned in the relevant Indicator Identity Cards of the CBCP? Based on these findings, is the target of the outcome indicators for 2023 expected to be achieved or not?

Taking into account the course of the result indicators until 31/12/2020, the implementation course of P.A.2 is very satisfactory while the picture is different for P.A.1, which in some indicators is a satisfactory course. Overall, however, it appears that the result indicators have made significant progress in relation to the baseline values set out in the Programme Document. Given that any delays in the implementation of the projects have been overcome and all the projects are in the main phase of their implementation, the coverage of the result indicators for 2023 is expected to be achieved.

4. Do the output and result indicators contribute to the intervention logic of the Programme?

The existing output and result indicators are considered to be in line with the specific objectives of the Programme, contributing to the clear depiction of the expected results of the Programme based on the intervention logic. Therefore, they are suitable and do not need replacement. However, it is pointed out that it is appropriate to follow the methodological framework for determining the values declared in the MIS, in order to allow their objective control during the administrative and on-the-spot verifications by the JS when approving the progress reports, but also during the evaluations of the Programme.

5. What are the conclusions and suggestions from the analysis of the topicality of the logic of the intervention?

Taking into account the results of the evaluation, the logic of the intervention is considered to be largely relevant and the indicators to be used have been aptly set for the consistent and clear recording of the expected results. However, the rapidly changing socio-economic conditions, as well as the new data set in all areas by the COVID-19 pandemic, raise the need to review the rational intervention in the framework of the strategic plan.

E. Revision of the CBCP

Taking into account the findings of the evaluation process as well as the fact that the 3rd revision of the Programme is already to be concluded, which mainly concerned a more rational redistribution of the available resources, no other revision is considered appropriate.

F. Preparing for impact assessment

At this stage it is not possible to provide the data required for the preparation of the Impact Assessment, as the projects are still in the main phase of their implementation and therefore their impact on the programme's eligible area cannot be assessed. The impact assessment report will include a description of the environmental, social and economic impacts and an explicit statement if any of these are not considered significant. In particular the impact assessment should analyze the progress on the values of the result indicators and who was affected by the initiative and how.

Taking into account that the examined projects have not yet finalised their implementation, it can be concluded that current performance levels and thus also the projects' final contributions to all SOs will considerably increase further.

For example, indicator 3 concerning the Cross-Border vertical axes to Egnatia motorway either constructed or with sufficient maturity to be constructed, will be calculated after the completion of the COMOBILION project that is under implementation.

In every case the 66 examined projects have a considerable impact on policy change at local/regional or national levels. However, it is still difficult to conceive the overall impact exactly. The analysis shows that a multidimensional approach is still lacking and there is an imbalance among the different impact dimensions: the economic component is most frequently addressed, whereas the social and environmental dimensions are often left out.

It is worth to mention that projects will indeed contribute to the smart, sustainable and inclusive growth priorities of the Europe 2020 Strategy as well as to existing national or regional RIS3. The sum of their indirect contributions will also help reducing territorial disparities between regions in Europe and thereby support the EU's territorial cohesion objective. Moreover the improved policies will trigger knock-on effects of different kinds, which then lead to positive changes in the socio-economic situation or environmental conditions of the territories covered by project partners. These positive short or medium term changes will then also positively support other development goals

On the other side some negative effects may also be produced, as in the case of increased tourism that can result into increase of traffic, pollution etc.

G. Communication Strategy

1. How effective are the publicity / communication actions of the Programme towards the beneficiary bodies?

The evaluation project shows that the complete and timely information on the participation of potential beneficiaries in the Programme is ensured, as well as the terms and criteria that must be met.

2. How effective and adequate are the publicity actions for the beneficiaries?

So far, to a large extent and despite any difficulties due to COVID-19, the objectives for general information in relation to the programme, but also the formation of targeted perception and knowledge about the programme in specific target audiences, such as project beneficiaries, have been achieved.

3. How effective is the information so far through the programme website?

The findings of the research show that the project website is one of the main tools for information and communication of all involved.

4. Actions have been taken to promote the participation of partners and in general all stakeholders?

Taking into account the findings of the surveys, it seems that both the partners and the stakeholders were informed to a very satisfactory degree, about their role in the communication of the Programme.

Conclusions and recommendations

Taking account the above-mentioned evaluation findings, the first conclusions and lessons learnt from the implementation of the Programme can be summed up at the following:

1. The experience and organizational capacity of the Albanian partners seems that it was not at the required level resulting in problems and delays in the implementation of the projects. So, the organizational capacity and experiences of beneficiaries has to be furtherly taken into account during the evaluation process.
2. Regarding the issue of delays observed in the beginning of projects, it has to be noted that the majority of projects don't seem to have the required level of maturity, in order to implement soon after the signing of the subsidy contracts. The maturity issues concern the lack of approved studies (preliminary studies, environmental assessment studies, feasibility studies, etc.), the preparation of tender documents, the preapproval of certain administrative actions. In the next Programming Period, the completion of certain maturity actions could be assessed more strictly during the evaluation procedure of project proposals. Also, during the first milestone period of projects, the achievement of certain milestones (e.g. regarding the conclusion of tender procedures) could be set as a prerequisite in the subsidy contracts.

3. Although the pre-financing process was introduced as an innovative and positive element, it turned out that for the Albanian partners it created many obstacles during the implementation of their projects. In particular, a number of procedures are foreseen and decided for the receipt of pre-financing grants, resulting in serious delays in the start of the projects' implementation for the Albanian partners. In particular, many difficulties are recorded in the opening of the second level bank accounts for Albanian Beneficiaries, and additional delays in transferring the pre-financing from the Bank of Albania to the Second Level Bank Account for Albanian Beneficiaries. Therefore, funding should either be done in a smoother way, ensuring e.g. national resources and VAT reimbursement to start the projects or to ensure that the partners have the financial capacity to start their projects and then receive EU funding. In addition, the framework of procedures decided can be considered as quite bureaucratic and time consuming.

4. Taking into account the delay in pre-financing combined with the fact that national funding and VAT (which can be calculated at about 35% of the partner's budget) are required to be covered by own funds of the Albanian partner. This is the case, even when the partners do not have sufficient resources to begin. This results in making the majority of partners incapable of starting implementing and carrying out their projects. The exceptions of this phenomenon include a few NGOs and some Ministries, which have the financial capacity to finance their first activities before the receipt of any grants.

In view of the above, a key recommendation is to set stricter and more effective criteria to ensure the required managerial and administrative capacity of the beneficiaries, in addition to those currently assessed during the quality evaluation phase of funding applications, which may contribute in part in the better administration and implementation of projects. Thus, for example, the previous successful implementation of Interreg projects during the previous programming period could be an element of evaluation, setting as evidence the budget absorption rate, timely contracting and compliance with contractual obligations, any financial corrections, etc.

In addition, it is recommended the continuous training of the beneficiaries through material that will be provided both by the website and the info-days that are already very useful tools but also through the social media of the Programme which should become more attractive and provide more essential information regarding the beneficiaries of the projects. The training could be enriched with webinars, which will then be available via Youtube for beneficiaries and other stakeholders.

The possibility of finding resources to support disadvantaged beneficiaries so that they can carry out the work they undertook could also be explored.

It is also recommended that the Programme bodies should monitor the activity of Greek and Albanian controllers in order to verify their capacity to carry out controls consistently with the rules established in the Control Guidelines.

Moreover, the new programming period should facilitate capitalisation on the 2014-2020 experience by expediting the set-up of the Programme bodies.

Finally, with regard to the issue of indicators, it is appropriate to set a methodological framework for determining the prices declared in the MIS, in order to allow their objective control by the primary control, during the administrative and on-the-spot verifications, by the JS executives during approval of progress reports but also during the program evaluation process.

B) DISSEMINATION PLAN IN GREEK LANGUAGE

1. Πλάνο διάδοσης των συμπερασμάτων της αξιολόγησης και των συστάσεων

Τα συμπεράσματα και οι συστάσεις της Αξιολόγησης του Προγράμματος θα πρέπει να παρουσιάζονται στις κύριες Αρχές του Προγράμματος (JMC, MA / JS, FLC, AA). Επιπλέον, τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα πρέπει να κοινοποιούνται και στους πολίτες στο πλαίσιο της διαδικασίας διαβούλευσης με βάση τη διαφάνεια και τον δημοκρατικό διάλογο. Η έκθεση συμπερασμάτων αξιολόγησης και συστάσεων θα χρησιμεύσει ως ένα εργαλείο για τη βελτίωση της ποιότητας της υλοποίησης του Προγράμματος στο μέλλον. Εξάλλου, τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν για τον σχεδιασμό των μελλοντικών πολιτικών του προγράμματος Interreg IPA CBC «Ελλάδα - Αλβανία» για την προσεχή προγραμματική περίοδο 2021-2027. Επιπλέον, η διάδοση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να τονιστεί η προστιθέμενη αξία των παρεμβάσεων που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα και συγχρηματοδοτούνται με κονδύλια της ΕΕ, με στόχο την ενημέρωση όλων των ευρωπαίων πολιτών.

Επομένως, το κύριο πεδίο εφαρμογής του σχεδίου διάδοσης της αξιολόγησης δεν είναι να προσελκύσει νέους αιτούντες, αλλά να ενημερώσει τους πολίτες και τους ενδιαφερόμενους για τα οφέλη που αποφέρει το πρόγραμμα στις επιλέξιμες περιοχές.

Εκτός αυτού, η χρησιμότητα της αξιολόγησης έγκειται επίσης στον τρόπο διάδοσης των πληροφοριών, ο οποίος πρέπει να παρουσιάζεται με τρόπο κατανοητό στις ομάδες στόχους, έτσι ώστε να ενημερώνονται και να χρησιμοποιούν τα ευρήματα των αξιολογήσεων καταλλήλως. Η αρχή της ορθής χρησιμότητας ενισχύεται μέσω των ακόλουθων ενεργειών:

- προσδιορισμός και τυποποίηση των ομάδων στόχων στο πλαίσιο της αξιολόγησης,
- διάδοση των συμπερασμάτων της αξιολόγησης και των συστάσεων σε όλες τις ομάδες-στόχους, με βάση συγκεκριμένες προτάσεις του αξιολογητή ανά ομάδα-στόχο.

Το πλάνο διάδοσης των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης θα πρέπει να διακρίνεται μεταξύ των διαφορετικών ομάδων στόχων και του επιπέδου εμπλοκής και επιρροής τους. Αυτό απαιτεί τη συλλογή των σχετικών αποτελεσμάτων, δραστηριοτήτων και βασικών μηνυμάτων σε σύντομο χρονικό διάστημα. Όσον αφορά την «επίσημη» ανακοίνωση της αξιολόγησης του προγράμματος, το επίκεντρο φαίνεται να είναι η Διαχειριστική Αρχή / Κοινή Γραμματεία και τα μέλη της JMC. Οι εταίροι του έργου ενδέχεται να εξακολουθούν να είναι μία από τις κύριες ομάδες στόχους. Οι δικαιούχοι μπορούν επίσης να κληθούν να μιλήσουν για το πρόγραμμα σε συγκεκριμένες πτυχές κατά περίπτωση και να παρουσιάσουν στο ευρύτερο κοινό τα αποτελέσματα των έργων.

Ειδικότερα, το τρέχον πλάνο διάδοσης αναφέρει λεπτομερώς τη λίστα των σχετικών ομάδων στόχων με αναφορά σε δύο κύριες κατηγορίες:

1. Εσωτερικές ομάδες-στόχοι που προορίζονται ως φορείς του προγράμματος (δηλαδή τα ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετέχουν στη διαχείριση και παρακολούθηση του προγράμματος).

2. Εξωτερικές ομάδες-στόχοι:

- Δικαιούχοι και εταίροι του έργου
- Οργανισμοί που επηρεάζονται θετικά από τις δραστηριότητες και τα αποτελέσματα της διεργασίας, και όχι κατ' ανάγκη να συμμετέχουν άμεσα στη διεργασία
- Ευρύτερο κοινό
- Επηρεάζοντες (Influencers) / πολλαπλασιαστές
- Υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων.

Για τις εσωτερικές ομάδες-στόχους, κατά τη διάρκεια των τεχνικών συναντήσεων θα υπάρχει έκθεση βασισμένη στην περίληψη της εκτελεστικής επιτροπής, με έμφαση σε σαφείς πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο και τους παράγοντες που επηρέασαν την εφαρμογή του Προγράμματος. Οι τεχνικές συναντήσεις είναι ζωτικής σημασίας, ενώ στοχεύουν στην ανάδειξη των αναγκών, στην επίλυση εκκρεμών ζητημάτων και στην παροχή χρήσιμων πληροφοριών / σχολίων για τον σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων. Επίσης, η επιτελική σύνοψη των ευρημάτων της αξιολόγησης και των συστάσεων θα σταλεί μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε όλα τα μέλη της Κοινής Επιτροπής Παρακολούθησης. Επιπλέον, η έκθεση σχετικά με τα ευρήματα της αξιολόγησης και τις συστάσεις θα μεταφορτωθεί στη βάση δεδομένων SFC. Το ίδιο έγγραφο θα μεταφορτωθεί επίσης στην επίσημη ιστοσελίδα του Προγράμματος.

Για τις εξωτερικές ομάδες-στόχους μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα ακόλουθα εργαλεία επικοινωνίας:

Δραστηριότητες επικοινωνίας μέσω σελίδων μέσω κοινωνικής δικτύωσης και διαδικτύου. Τα ψηφιακά και κοινωνικά μέσα αποτελούν σημαντικό εργαλείο επικοινωνίας για την προσέγγιση ενός ευρύτερου κοινού ή για τη στόχευση του υπάρχοντος κοινού, έτσι ώστε να ευαισθητοποιήσει, να αυξήσει τον αντίκτυπο ή να διαδώσει τα αποτελέσματα του έργου και άλλες δραστηριότητες. Αυτό τουλάχιστον ενισχύθηκε από την πανδημία COVID-19 που κατέστησε αδύνατες τις δια ζώσης εκδηλώσεις. Αν και το Πρόγραμμα είναι πολύ ενεργό στον τομέα της επικοινωνίας μέσω ψηφιακών και κοινωνικών μέσων, αυτός είναι ένας τομέας που θα χρειαστεί περαιτέρω ανάπτυξη και έμφαση στα επόμενα χρόνια. Το γεγονός αυτό οφείλεται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες πλαισίου, στις αναδυόμενες τεχνολογίες και στις προσδοκίες των χρηστών.

Το Πρόγραμμα Interreg IPA CBC «Ελλάδα - Αλβανία 2014-2020» είναι ένα από τα προγράμματα από όπου μπορεί να αναζητηθεί περαιτέρω έμπνευση για στρατηγικές και ολοκληρωμένες προσεγγίσεις στην επικοινωνία και στα κοινωνικά μέσα. Επιπλέον, τα παραδοτέα της ατομικής αξιολόγησης και η επιτελική σύνοψη μπορούν να αναρτηθούν στην ενότητα ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ του ιστότοπου του Προγράμματος, ενώ ένα ενημερωτικό δελτίο θα δημοσιεύεται στην ενότητα ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ.

Ενημερωτικό δελτίο. Τα ενημερωτικά δελτία είναι μια βασική πηγή πληροφοριών που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι ομάδες-στόχοι για να έχουν πρόσβαση στα αποτελέσματα της αξιολόγησης.

Στρατηγική επικοινωνίας – προσδιορισμών βασικών παραγόντων. Ειδικότερα, μεταξύ των υπευθύνων λήψης αποφάσεων που διαμορφώνουν την περιφερειακή πολιτική της ΕΕ, οι προτάσεις περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τα εξής:

- Στοχευμένες παρουσιάσεις / συνέδρια, Προσωπικά Σχέδια Μάθησης /προγράμματα για βασικούς φορείς λήψης αποφάσεων
- Οργάνωση συνεδριών ενημέρωσης και διάδοσης για τα μέλη της JMC
- Ειδικές εκδηλώσεις κεφαλαιοποίησης, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η διάδοση των ευρημάτων αξιολόγησης

⇒ Τα εργαστήρια, οι εκδηλώσεις και τα συνέδρια είναι ένας άμεσος τρόπος επικοινωνίας μέσω του οποίου ενθαρρύνεται ο διάλογος, και μπορούν να παρέχονται διευκρινίσεις και σαφείς πληροφορίες.   ⇒ Μερικές από τις συγκεκριμένες δραστηριότητες κεφαλαιοποίησης προτείνεται να πραγματοποιούνται κατά την Ευρωπαϊκή Ημέρα Συνεργασίας και άλλες εκδηλώσεις.

2. Επιτελική σύνοψη για τη διάδοση

Σκοπός της αξιολόγησης

Σκοπός της «επικαιροποίησης της πρώτης αξιολόγησης» του προγράμματος Interreg IPA CBC «Ελλάδα - Αλβανία» 2014-2020, όπως και στην πρώτη αξιολόγηση, είναι να εκτιμηθεί η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα του συστήματος διαχείρισης του προγράμματος, καθώς και να καθοριστεί το έδαφος για τη μελλοντική κατεύθυνση της αξιολόγησης επιπτώσεων που θα πραγματοποιηθεί μετά το 2020. Με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης και τις συστάσεις της ομάδας αξιολόγησης, οι φορείς του προγράμματος θα πρέπει να είναι σε θέση να διορθώσουν / βελτιώσουν / τροποποιήσουν / αναπτύξουν τη διαχείριση του προγράμματος ώστε η υλοποίησή του να είναι πιο αποτελεσματική, ικανή να επιτύχει τα αποτελέσματα του προγράμματος.

Η αξιολόγηση εστιάζεται στην αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, καθώς και στην επίτευξη των στόχων του. Επιπλέον, εξετάζει τον αντίκτυπο του προγράμματος στη διασυνοριακή περιοχή και την ανάγκη ή όχι για αναδιανομή πόρων μεταξύ των Αξόνων Προτεραιότητας του Προγράμματος. Στο πλαίσιο της εκτίμησης των επιπτώσεων, αναλύεται ο αντίκτυπος της υλοποίησης του προγράμματος στη διασυνοριακή περιφερειακή ανάπτυξη, όπως και οι αντίστοιχοι μηχανισμοί. Το παραπάνω έργο περιλαμβάνει την αξιολόγηση της στρατηγικής επικοινωνίας και τους δείκτες αποτελεσμάτων και εκροών του Προγράμματος.

Η έγκριση του Interreg IPA CBC Program Greece - Albania 2014-2020 έγινε με την εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής C(2015)5482 της 30ής Ιουλίου 2015 και τροποποιήθηκε δύο φορές. Η πρώτη τροποποίηση - που εγκρίθηκε με την απόφαση C(2017)6809 της 12.10.2017 - αφορούσε την έγκριση και την ενσωμάτωση του «Πλαισίου Επίδοσης» στο έγγραφο προγραμματισμού και την περαιτέρω επεξεργασία των διαδικασιών παραπόνων, ενώ η δεύτερη τροποποίηση - εγκρίθηκε με την απόφαση C(2018)559 της 14.02.2018 - αφορούσε την ενσωμάτωση πρόσθετης χρηματοδότησης 10.000.000 ευρώ με κονδύλια της ΕΕ.

Μεθοδολογία της αξιολόγησης

Ο Ανάδοχος βασίστηκε, μεταξύ άλλων, στο υλικό και στα αποτελέσματα της πρώτης αξιολόγησης του Προγράμματος, στα νέα δεδομένα εφαρμογής μέχρι σήμερα, καθώς και στη Μελέτη για τον υπολογισμό της τιμής επίτευξης πέντε (5) δεικτών αποτελεσμάτων του Προγράμματος INTERREG IPA CBC «Ελλάδα-Αλβανία 2014-2020», όπως προετοιμάστηκε για τη Διαχειριστική Αρχή Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας.

Έτσι, για την παροχή πρόσθετων δεδομένων, ο Εξωτερικός Αξιολογητής εκτός από την **έρευνα γραφείου** στη σχετική βιβλιογραφία, και τους Όρους Αναφορών και οδηγίες αλληλεπίδρασης, το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του Προγράμματος, τις μελέτες MIS και Αξιολόγησης άλλων προγραμμάτων Interreg, πραγματοποίησε επίσης πρωτοβάθμια ποιοτική έρευνα.

Συγκεκριμένα, διεξήχθη μια **διαδικτυακή έρευνα** που απευθύνεται σε 1) φορείς του προγράμματος, 2) εταιρών έργων που καλύπτουν εγκεκριμένα έργα της 1^{ης}, 2^{ης}, 3^{ης}, 4^{ης}, και 5^{ης} πρόσκλησης και 3) FLC ελληνικών και αλβανικών φορέων.

Ειδικότερα, το ερωτηματολόγιο στάλθηκε σε **32** Ελληνικές αρχές και **13** Αλβανικές αρχές και απαντήθηκε από **14** Ελληνικές και **10** Αλβανικές αρχές, αντίστοιχα.

Επιπλέον, το ερωτηματολόγιο εστάλη σε **97** Έλληνες και **80** Αλβανούς δικαιούχους και απαντήθηκε από **70** Έλληνες δικαιούχους και **49** Αλβανούς δικαιούχους, αντίστοιχα.

Δεδομένα της αξιολόγησης

Το έτος 2016 ήταν το πρώτο έτος υλοποίησης, με τη διοργάνωση δύο Εναρκτήριων Εκδηλώσεων μια στην Ελλάδα και μια στην Αλβανία και την έναρξη δύο προσκλήσεων: μια για στρατηγικές και μία για συνήθειες προτάσεις έργου.

Η διαδικασία αξιολόγησης για την πρώτη πρόσκληση για στρατηγικά έργα ολοκληρώθηκε εντός του 2016 και εγκρίθηκαν τέσσερα (4) στρατηγικά έργα.

Το έτος 2017 ήταν πολύ σημαντικό όσον αφορά την έναρξη των έργων, συνεπώς και την εφαρμογή του Προγράμματος. Το 2017 ολοκληρώθηκε η διαδικασία αξιολόγησης της δεύτερης πρόσκλησης για κοινά έργα και σαράντα ένα (41) κοινά έργα εγκρίθηκαν κατά τη διάρκεια της 3ης συνεδρίασης της κοινής επιτροπής παρακολούθησης (JMC), που πραγματοποιήθηκε στις 14/07/2017 στο Κορσε. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν 45 Τεχνικές Συναντήσεις κατά τη διάρκεια του 2017, για την οριστικοποίηση εγγράφων για τα εγκεκριμένα έργα και των δύο προσκλήσεων. Όσον αφορά στην τεχνική βοήθεια του προγράμματος, αυτό εφαρμόζεται στο πλαίσιο δύο «έργων»: ένα για το ελληνικό μέρος του προϋπολογισμού και ένα για το αλβανικό μέρος.

Κατά το έτος 2018 δημοσιεύθηκαν δύο Προσκλήσεις. Η 3η Πρόσκληση για Υποβολή Στοχευμένων Προτάσεων ήταν ανοιχτή από τις 02/08/2018 έως 01/10/2018. Μια πρόταση (1) εγκρίθηκε από την Κοινή Επιτροπή Παρακολούθησης (JMC) κατά την 4η συνεδρίαση της, στην Πρέβεζα στις 5 Οκτωβρίου 2018. Η 4η Πρόσκληση για Κοινά Έργα δημοσιεύθηκε στις 17 Οκτωβρίου 2018, με καταληκτική ημερομηνία υποβολής την 28η Φεβρουαρίου 2019 και στο πλαίσιο της εγκρίθηκαν 19 έργα.

Η 5η πρόσκληση δημοσιεύθηκε στις 25/11/2019 και είχε καταληκτική ημερομηνία 24/01/2020. Εγκρίθηκε ένα έργο.

Συνολικά, έχουν εγκριθεί 66 έργα στο πλαίσιο των πέντε (5) προσκλήσεων του προγράμματος Interreg IPA CBC Ελλάδας - Αλβανίας 2014 - 2020. Η πλειονότητα των εγκεκριμένων έργων υλοποιείται στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου ΕΣ2.1 (28 έργα), ΕΣ1.1 (12 έργα) και ΕΣ1.3 (11 έργα). Δεκαπέντε (15) έργα υλοποιούνται υπό τους υπόλοιπους Ειδικούς Στόχους (ΕΣ1.2: 3 έργα, ΕΣ1.4: 3 έργα και ΕΣ2.2: 9 έργα). Τέλος, 1 έργο υπό τον ΕΣ1.3 δεν υλοποιήθηκε.

Όσον αφορά στο **οικονομικό αντικείμενο** του Προγράμματος, ο Άξονας Προτεραιότητας 1 συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσό εγκεκριμένου προϋπολογισμού (58%) και ακολουθεί ο Άξονας Προτεραιότητας 2 με 37%. Και στους δύο Α.Π. καταγράφεται μικρό ποσοστό επαληθευμένων δαπανών έως 31.12.2020 (18% για τον Α.Π.1 και 23% για τον Α.Π.2), ενώ ο Α.Π.3 εμφανίζει επαληθευμένες δαπάνες κατά 48% του εγκεκριμένου προϋπολογισμού.

Όσον αφορά στην **πρόοδο των δεικτών**, υπάρχει ικανοποιητική θετική μεταβολή στους δείκτες αποτελεσμάτων του προγράμματος, η οποία θεωρείται ενθαρρυντική δεδομένου ότι τα έργα βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της υλοποίησης. Η μόνη εξαίρεση είναι ο δείκτης 3 (% των διασυνοριακών κατακόρυφων αξόνων στον αυτοκινητόδρομο Εγνατία είτε κατασκευασμένος, είτε με επαρκή ωριμότητα για κατασκευή) ο οποίος δεν έχει ακόμη λάβει τιμή, καθώς το έργο COMOBILION πρέπει να ολοκληρωθεί.

Συγκεκριμένα, ο δείκτης αποτελέσματος 1 (Όγκος αστικών λυμάτων υπό δευτερογενή επεξεργασία) και ο δείκτης αποτελεσμάτων 2 (Ποσοστό στερεών αποβλήτων που διαχειρίζονται βιώσιμα) πλησιάζουν την τιμή επίτευξης για το 2023 (πτώση κατά 4,4% και 5,6%, αντίστοιχα), ενώ πρόοδος παρουσιάστηκε στους δείκτες 5 (Επίπεδο διατήρησης των προστατευόμενων φυσικών περιοχών CBD) και 6 (Βαρόμετρο ευαισθητοποίησης για την ενεργειακή απόδοση) κατά την περίοδο 2018-2020, αλλά και στον δείκτη 7 (Περιοχή που υπέστη ζημιά από δασικές πυρκαγιές κυλιόμενου ετήσιου μέσου όρου 5), ειδικά για την επιλέξιμη περιοχή της Αλβανίας. Ο δείκτης 9 (Ετήσιες τουριστικές διανυκτερεύσεις στην δια-συνοριακή περιοχή) παρουσίασε επίσης αύξηση, αλλά λόγω της πανδημίας COVID-19, αναμένεται να φανεί ποια θα είναι η πορεία της ανάπτυξής του, καθώς ο τουρισμός είναι ένας σημαντικός τομέας που επηρεάστηκε.

Όσον αφορά τους δείκτες εκροών, από την άλλη πλευρά, η πλειοψηφία έχει χαμηλή ή και μηδενική τιμή, η οποία οφείλεται στις καθυστερήσεις στην υλοποίηση των έργων.

Ευρήματα της αξιολόγησης

A. Αποτελεσματικότητα του Προγράμματος

1. Ποια είναι η αποτίμηση της πορείας υλοποίησης του Προγράμματος Συνεργασίας (ΠΣ) όσον αφορά την επίδοση ανά άξονα προτεραιότητας και την επενδυτική προτεραιότητα με αναφορά την 31/12/2020;

Λαμβάνοντας υπόψη την πορεία των δεικτών αποτελεσμάτων έως τις 31/12/2020, η πορεία υλοποίησης του PA2 είναι πολύ ικανοποιητική καθώς και οι δύο δείκτες αποτελεσμάτων των ΕΣ2.1 και ΕΣ2.2 έχουν υπερβεί την τιμή-στόχο για το 2023. Το ίδιο όμως δεν ισχύει και για το Α.Π.1 όπου παρόλο που καταγράφεται ικανοποιητικό αποτέλεσμα του δείκτη αποτελεσμάτων για τους ΕΣ1.2 και ΕΣ1.3, ο δείκτης αποτελεσμάτων για τον ΕΣ1.4 έχει επιτευχθεί λίγο περισσότερο από το ήμισυ, ενώ για τον ΕΣ1.1 μόνο ένας από τους τρεις δείκτες έχουν επιτευχθεί σε ικανοποιητικό επίπεδο, ένας καλύπτεται σε μικρό βαθμό και ο τρίτος δείχνει μηδενική τιμή.

2. Σε ποιο βαθμό έχουν επιτευχθεί οι στόχοι που έχουν τεθεί σε επίπεδο δεικτών εκροών του ΠΣ; Πού εντοπίζονται σημαντικές καθυστερήσεις στην υλοποίηση του ΠΣ; Σε ποιους παράγοντες εντοπίζονται αυτές οι καθυστερήσεις;

Οι δείκτες εκροών στις περισσότερες περιπτώσεις του ΕΣ1.1 εμφάνισαν μηδενική τιμή, ενώ στους υπόλοιπους ΕΣ οι τιμές είναι χαμηλές. Αυτό το γεγονός είναι δικαιολογημένο, καθώς τα έργα βρίσκονται ακόμη στην κύρια φάση της υλοποίησής τους, ενώ ο χαμηλός βαθμός επίτευξης των δεικτών αναμενόταν από την καθυστερημένη έναρξη των έργων, αλλά και τα προβλήματα που προέκυψαν λόγω της πανδημίας COVID-19.

3. Με βάση τις ανωτέρω διαπιστώσεις, προβλέπεται επίτευξη ή μη επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί σε επίπεδο δεικτών εκροής για το 2023 ή όχι;

Καθώς οι καθυστερήσεις στην υλοποίηση των έργων έχουν ξεπεραστεί και η υλοποίησή τους προχωρά ομαλά, αναμένεται ότι οι δείκτες εκροών CO21b, CO25, CO34b, CO34, CO11, CO04 θα επιτευχθούν έως το 2023 με μόνη επιφύλαξη για τους δείκτες CO20, CO21c, CO21d, CO23d, των οποίων οι τιμές είναι μηδέν.

4. Ποια είναι τα συμπεράσματα και οι προτάσεις από την ανάλυση της αποτελεσματικότητας;

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω δεδομένα, συμπεραίνεται ότι η αποτελεσματικότητα του Προγράμματος είναι πάνω από τον μέσο όρο. Ωστόσο, απαιτείται περαιτέρω προσπάθεια από τους δικαιούχους για να επιταχυνθεί η πλήρης υλοποίηση των έργων τους, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η συνολική αποτελεσματικότητα του προγράμματος.

B. Πλαίσιο Επίδοσης του προγράμματος

1. Είναι ικανοποιητική η πρόοδος επίτευξης των στόχων των δεικτών του Πλαισίου Επίδοσης κατά τον άξονα προτεραιότητας μέχρι 31/12/2020 (δείκτες εκροών, οικονομικοί δείκτες και βασικά στάδια εφαρμογής, εάν υπάρχουν); Εντοπίζονται καθυστερήσεις και σε ποιους παράγοντες οφείλονται οι καθυστερήσεις αυτές; Οι υποθέσεις εργασίας που χρησιμοποιήθηκαν ανά δείκτη στη διαμόρφωση του Πλαισίου Επιδόσεων κατά το σχεδιασμό παραμένουν επίκαιρες; Εάν όχι, πού διαπιστώνονται αλλαγές και πού οφείλονται οι αλλαγές αυτές;

Αν και η εφαρμογή του προγράμματος έχει προχωρήσει σημαντικά και μέσω των 5 προσκλήσεων υποβολής προτάσεων και των 66 έργων που υλοποιούνται, τόσο οι δείκτες αποτελεσμάτων όσο και οι οικονομικοί δείκτες δεν έχουν την αντίστοιχη ικανοποιητική πορεία. Επίσης, μόνο ο Α.Π.3 έχει επαληθεύσει τις δαπάνες περίπου του μισού του εγκεκριμένου προϋπολογισμού, ενώ οι Α.Π.1 και Α.Π.2 μόνο το 18% και 23%, αντίστοιχα. Ως αποτέλεσμα, το μερίδιο των επαληθευμένων δαπανών στο συνολικό εγκεκριμένο προϋπολογισμό είναι μόνο 22%. Ο κύριος λόγος για την αρχική καθυστέρηση (περισσότερο από ένα έτος) ήταν το γεγονός ότι υπήρξαν καθυστερήσεις εκ μέρους των Αλβανών

δικαιούχων που έπρεπε να χρηματοδοτήσουν τις αρχικές δαπάνες τους από ίδιους πόρους, ενώ αντιμετώπισαν επίσης πρόβλημα με το άνοιγμα λογαριασμών στην Αλβανική Κεντρική Τράπεζα. Επιπλέον, η πανδημία COVID-19 επηρέασε όλους τους παραγωγικούς τομείς και ιδίως τον τουρισμό, ενώ η αναστολή της εργασίας και τα άλλα περιοριστικά μέτρα επέβαλαν νέα δεδομένα στα οποία οι εταίροι του έργου έπρεπε να προσαρμοστούν.

2. Με βάση τις προαναφερόμενες διαπιστώσεις και όσα αναφέρθηκαν στην Ενότητα αποτελεσματικότητας, προβλέπεται επίτευξη ή μη επίτευξη των στόχων των δεικτών του Πλαισίου Επιδόσεων για το 2023;

Πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για την αύξηση του μεριδίου των επαληθευμένων δαπανών και την ενίσχυση των δεικτών του Πλαισίου Επίδοσης, προκειμένου να προσεγγιστούν οι στόχοι για τους οικονομικούς δείκτες για το 2023. Σε κάθε περίπτωση, η πρόβλεψη είναι ότι οι στόχοι των δεικτών του Πλαισίου Επίδοσης για το 2023 θα επιτευχθούν.

3. Ποια είναι τα συμπεράσματα και οι προτάσεις από την ανάλυση του Πλαισίου Επίδοσης;

Πιθανότατα, εάν δεν υπήρχαν καθυστερήσεις και συνέπειες από την αναστολή εργασιών λόγω του COVID-19, η υλοποίηση των έργων θα συνέβαλε σε μεγαλύτερο βαθμό στο Πλαίσιο Επίδοσης. Σε κάθε περίπτωση, η πρόβλεψη είναι ότι οι στόχοι των δεικτών Πλαισίου Επίδοσης για το 2023 θα επιτευχθούν.

Γ. Αποδοτικότητα του Προγράμματος

1. Αποτίμηση της πορείας υλοποίησης του ΠΣ σε όρους αποδοτικότητας ανά Άξονα Προτεραιότητας και επενδυτική προτεραιότητα. Θεωρείται ικανοποιητικό ή όχι με χρονικό σημείο αναφοράς την 31/12/2020;

Όπως προαναφέρθηκε, έως τις 31/12/2020, μόνο ο Α.Π.3 έχει επαληθεύσει τις δαπάνες περίπου του μισού του εγκεκριμένου προϋπολογισμού, ενώ οι Α.Π.1 και Α.Π.2 έχουν επαληθεύσει μόνο το 18% και 23%, αντίστοιχα. Επομένως, το ποσοστό των επαληθευμένων δαπανών στο συνολικό εγκεκριμένο προϋπολογισμό είναι μόνο 22%, ποσοστό που δεν θεωρείται μη ικανοποιητικό όσον αφορά την αποτελεσματικότητα του προγράμματος.

2. Ο διαθέσιμος προϋπολογισμός επαρκεί για την υλοποίηση των παρεμβάσεων του ΠΣ;

Μετά την 3η αναθεώρηση του Προγράμματος, ο διαθέσιμος προϋπολογισμός θεωρείται επαρκής για καθένα από τους τρεις Α.Π.

3. Ποια είναι τα συμπεράσματα και οι προτάσεις από την ανάλυση της αποδοτικότητας;

Η αποδοτικότητα του Προγράμματος είναι πάνω από το μέσο όρο και οι προσπάθειες πρέπει να εντατικοποιηθούν για να διευκολυνθούν οι δικαιούχοι στο να υλοποιήσουν στο μέγιστο δυνατό το οικονομικό αντικείμενο των έργων, όσον αφορά τις επαληθευμένες

δαπάνες. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι δεν εντοπίζονται προβλήματα υπέρβασης του προϋπολογισμού, αποδοτικότητας και διαφοροποίησης του μοναδιαίου κόστους υλοποίησης των παρεμβάσεων σε σχέση με το προβλεπόμενο κόστος κατά τον σχεδιασμό του προγράμματος.

Δ. Επικαιρότητα της λογικής της παρέμβασης στο πλαίσιο της Στρατηγικής του Προγράμματος

1. Σε ποιο βαθμό η λογική της παρέμβασης και οι ειδικοί στόχοι του Π.Σ. παραμένουν επίκαιροι; Επηρεάζουν τη λογική παρέμβασης του ΠΣ ενδεχόμενες αλλαγές στην κατανομή των υφιστάμενων πόρων; Έχουν δημιουργηθεί νέες ανάγκες που επηρεάζουν τη λογική παρέμβασης του Προγράμματος, λαμβάνοντας υπόψη και το ευρύτερο μακροοικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο;

Η λογική της παρέμβασης, αν και παραμένει σχετική, λόγω της πανδημίας COVID-19, υπάρχουν ορισμένες αλλαγές στο οικονομικό, κοινωνικό και λιγότερο στο περιβαλλοντικό επίπεδο που έχουν αντίκτυπο στην πλειοψηφία των Ε.Σ. του Προγράμματος, το οποίο εγείρει την ανάγκη τροποποίησής του προκειμένου να εξυπηρετήσει νέες ανάγκες και προτεραιότητες.

2. Σε ποιο βαθμό παραμένουν επίκαιροι οι συγκεκριμένοι στόχοι του ΠΣ και η σύνδεσή τους με τους δείκτες αποτελεσμάτων και εκροών; Υπάρχει ανάγκη δημιουργίας νέων συγκεκριμένων στόχων ή / και νέων δεικτών αποτελεσμάτων ή εκροών;

Οι συγκεκριμένοι στόχοι του προγράμματος παραμένουν σχετικοί και η σύνδεσή τους με τους δείκτες αποτελεσμάτων και εκροών είναι λειτουργική και ως εκ τούτου δεν υπάρχει ανάγκη δημιουργίας νέων ειδικών στόχων ή νέων δεικτών αποτελεσμάτων και εκροών.

3. Πώς εκτιμάται η πορεία επίτευξης των δεικτών αποτελεσμάτων σύμφωνα με τα αναφερόμενα στα σχετικά Δελτία ταυτότητας δεικτών του ΠΣ; Με βάση τις διαπιστώσεις αυτές προβλέπεται επίτευξη ή μη επίτευξη της στοχοθεσίας των δεικτών αποτελέσματος για το 2023;

Λαμβάνοντας υπόψη την πορεία των δεικτών αποτελεσμάτων έως τις 31/12/2020, η πορεία υλοποίησης του Α.Π.2 είναι πολύ ικανοποιητική, ενώ η εικόνα είναι διαφορετική για τον Α.Π.1, ο οποίος σε ορισμένους δείκτες έχει ικανοποιητική πορεία. Συνολικά, ωστόσο, φαίνεται ότι οι δείκτες αποτελεσμάτων έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο σε σχέση με τις τιμές βάσης που ορίζονται στο έγγραφο του προγράμματος. Δεδομένου ότι έχουν ξεπεραστεί τυχόν καθυστερήσεις στην υλοποίηση των έργων και όλα τα έργα βρίσκονται στην κύρια φάση της υλοποίησής τους, αναμένεται να επιτευχθεί η κάλυψη των δεικτών αποτελεσμάτων για το 2023.

4. Συμβάλλουν οι δείκτες εκροής και αποτελέσματος στη λογική παρέμβασης του Προγράμματος;

Οι υπάρχοντες δείκτες αποτελεσμάτων και εκροών θεωρείται ότι ευθυγραμμίζονται με τους συγκεκριμένους στόχους του προγράμματος, συμβάλλοντας στη σαφή απεικόνιση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του προγράμματος βάσει της λογικής παρέμβασης. Επομένως, είναι κατάλληλοι και δεν χρειάζονται αντικατάσταση. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι είναι σκόπιμο να ακολουθηθεί το μεθοδολογικό πλαίσιο για τον προσδιορισμό των τιμών που δηλώνονται στο MIS, προκειμένου να επιτραπεί ο αντικειμενικός έλεγχός τους κατά τη διοικητική και επιτόπια επαλήθευση από την ΚΓ κατά την έγκριση των εκθέσεων προόδου, αλλά και κατά τη διάρκεια των αξιολογήσεων του.

5. Ποια είναι τα συμπεράσματα και οι προτάσεις από την ανάλυση της επικαιρότητας της λογικής της παρέμβασης;

Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, η λογική της παρέμβασης θεωρείται σε μεγάλο βαθμό σχετική και οι δείκτες που πρέπει να χρησιμοποιηθούν έχουν καθοριστεί κατάλληλα για τη συνεπή και σαφή καταγραφή των αναμενόμενων αποτελεσμάτων. Ωστόσο, οι ταχέως μεταβαλλόμενες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, καθώς και τα νέα δεδομένα που έχουν οριστεί σε όλους τους τομείς από την πανδημία COVID-19, αυξάνουν την ανάγκη επανεξέτασης της ορθολογικής παρέμβασης στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδίου.

E. Αναθεώρηση του ΠΣ

Λαμβάνοντας υπόψη τα ευρήματα της διαδικασίας αξιολόγησης, καθώς και το γεγονός ότι η 3^η αναθεώρηση του Προγράμματος έχει ήδη ολοκληρωθεί, και η οποία αφορούσε κυρίως μια πιο ορθολογική αναδιανομή των διαθέσιμων πόρων, δεν κρίνεται σκόπιμη άλλη αναθεώρηση.

Z. Προετοιμασία για την αξιολόγηση επιπτώσεων

Σε αυτό το στάδιο δεν είναι δυνατή η παροχή των δεδομένων που απαιτούνται για την προετοιμασία της εκτίμησης επιπτώσεων, καθώς τα έργα βρίσκονται ακόμη στο κύριο στάδιο της υλοποίησής τους και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις τους στην επιλέξιμη περιοχή του προγράμματος. Η έκθεση εκτίμησης επιπτώσεων θα περιλαμβάνει περιγραφή των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων και μια ρητή δήλωση εάν κάποια από αυτές δεν θεωρείται σημαντική. Ειδικότερα, η εκτίμηση επιπτώσεων θα πρέπει να αναλύει την πρόοδο στις τιμές των δεικτών αποτελεσμάτων και το ποιος επηρεάστηκε από την πρωτοβουλία και πως.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα εξεταζόμενα έργα δεν έχουν ακόμη ολοκληρώσει την υλοποίησή τους, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι τα τρέχοντα επίπεδα απόδοσης

και, συνεπώς, οι τελικές συνεισφορές των έργων σε όλους τους Ειδικούς Στόχους θα αυξηθούν σημαντικά περαιτέρω.

Για παράδειγμα, ο δείκτης 3 σχετικά με τους διασυνοριακούς κατακόρυφους άξονες στον αυτοκινητόδρομο Εγνατία είτε κατασκευασμένος είτε με επαρκή ωριμότητα για κατασκευή, θα υπολογιστεί μετά την ολοκλήρωση του έργου COMOBILION που βρίσκεται υπό υλοποίηση.

Σε κάθε περίπτωση, τα 66 εξεταζόμενα έργα έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην αλλαγή πολιτικής σε τοπικό / περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο. Ωστόσο, εξακολουθεί να είναι δύσκολο να κατανοήσουμε ακριβώς τον συνολικό αντίκτυπο. Η ανάλυση δείχνει ότι εξακολουθεί να λείπει μια πολυδιάστατη προσέγγιση και υφίσταται ανισορροπία μεταξύ των διαστάσεων των επιπτώσεων: το οικονομικό στοιχείο εξετάζεται συχνότερα, ενώ οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις συχνά παραλείπονται.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα έργα θα συμβάλουν πράγματι στις έξυπνες, βιώσιμες και χωρίς αποκλεισμούς αναπτυξιακές προτεραιότητες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» καθώς και στις υφιστάμενες εθνικές ή περιφερειακές RIS3. Το άθροισμα των έμμεσων συνεισφορών τους θα συμβάλει επίσης στη μείωση των εδαφικών ανισοτήτων μεταξύ περιφερειών στην Ευρώπη και, ως εκ τούτου, στηρίζει τον στόχο εδαφικής συνοχής της ΕΕ. Επιπλέον, οι βελτιωμένες πολιτικές θα προκαλέσουν επιπτώσεις διαφορετικών ειδών, οι οποίες στη συνέχεια θα οδηγήσουν σε θετικές αλλαγές στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση ή στις περιβαλλοντικές συνθήκες των εδαφών που καλύπτονται από τους εταίρους του έργου. Αυτές οι θετικές βραχυπρόθεσμες ή μεσοπρόθεσμες αλλαγές θα στηρίξουν επίσης θετικά άλλους αναπτυξιακούς στόχους

Από την άλλη πλευρά, ενδέχεται επίσης να προκύψουν κάποια αρνητικά αποτελέσματα, όπως στην περίπτωση του αυξημένου τουρισμού που μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της κυκλοφορίας, της ρύπανσης κ.λπ.

ΣΤ. Στρατηγική επικοινωνίας

1. Πόσο αποτελεσματικές είναι οι δράσεις δημοσιότητας / επικοινωνίας του Προγράμματος προς τους δικαιούχους φορείς;

Το έργο αξιολόγησης δείχνει ότι διασφαλίζεται η πλήρης και έγκαιρη ενημέρωση σχετικά με τη συμμετοχή δυνητικών δικαιούχων στο Πρόγραμμα, καθώς και οι όροι και τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται.

2. Πόσο αποτελεσματικές και επαρκείς είναι οι δράσεις δημοσιότητας ως προς τους ωφελούμενους;

Μέχρι στιγμής, σε μεγάλο βαθμό και παρά τις δυσκολίες που οφείλονται στον COVID-19, οι στόχοι για γενικές πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα, αλλά και ο σχηματισμός

στοχοθετημένης αντίληψης και γνώσης σχετικά με το πρόγραμμα σε συγκεκριμένο κοινό, όπως οι δικαιούχοι του έργου, έχουν επιτευχθεί.

3. Πόσο αποτελεσματική είναι έως τώρα η ενημέρωση μέσω της ιστοσελίδας του προγράμματος;

Τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι ο ιστότοπος του έργου είναι ένα από τα κύρια εργαλεία για την ενημέρωση και την επικοινωνία όλων των εμπλεκόμενων.

4. Έχουν πραγματοποιηθεί δράσεις που να προωθούν τη συμμετοχή των εταιρών και γενικότερα όλων των εμπλεκόμενων/ενδιαφερομένων (stakeholders);

Λαμβάνοντας υπόψη τα ευρήματα των ερευνών, φαίνεται ότι τόσο οι εταίροι όσο και οι ενδιαφερόμενοι ενημερώθηκαν σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό σχετικά με τον ρόλο τους στην επικοινωνία του Προγράμματος.

 Συμπεράσματα και συστάσεις

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα ευρήματα αξιολόγησης, τα πρώτα συμπεράσματα και τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την εφαρμογή του Προγράμματος μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα:

1. Η εμπειρία και η οργανωτική ικανότητα των Αλβανών εταιρών φαίνεται ότι δεν ήταν στο απαιτούμενο επίπεδο με αποτέλεσμα να υπάρχουν προβλήματα και καθυστερήσεις στην υλοποίηση των έργων. Έτσι, η οργανωτική ικανότητα και οι εμπειρίες των δικαιούχων πρέπει να ληφθούν περαιτέρω υπόψη κατά τη διαδικασία αξιολόγησης.

2. Όσον αφορά το ζήτημα των καθυστερήσεων που παρατηρήθηκαν στην αρχή των έργων, πρέπει να σημειωθεί ότι η πλειονότητα των έργων δεν φαίνεται να έχει το απαιτούμενο επίπεδο ωριμότητας, προκειμένου να υλοποιηθούν αμέσως μετά την υπογραφή των συμβάσεων χρηματοδότησης. Τα ζητήματα ωρίμανσης αφορούν την έλλειψη εγκεκριμένων μελετών (προκαταρκτικές μελέτες, μελέτες περιβαλλοντικής αξιολόγησης, μελέτες σκοπιμότητας κ.λπ.), την προετοιμασία εγγράφων διαγωνισμού, την προέγκριση ορισμένων διοικητικών ενεργειών. Στην επόμενη προγραμματική περίοδο, η ολοκλήρωση ορισμένων δράσεων ωριμότητας θα μπορούσε να αξιολογηθεί αυστηρότερα κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων έργου. Επίσης, κατά την πρώτη περίοδο ορόσημο των έργων, η επίτευξη ορισμένων ορόσημων (π.χ. σχετικά με την ολοκλήρωση των διαδικασιών υποβολής προσφορών) θα μπορούσε να οριστεί ως προϋπόθεση στις συμβάσεις χρηματοδότησης.

3. Παρόλο που η διαδικασία προχρηματοδότησης εισήχθη ως καινοτόμο και θετικό στοιχείο, αποδείχθηκε ότι για τους Αλβανούς εταίρους δημιούργησε πολλά εμπόδια κατά την υλοποίηση των έργων τους. Ειδικότερα, προβλέπονται και αποφασίζονται ορισμένες διαδικασίες για τη λήψη επιχορηγήσεων προχρηματοδότησης, με αποτέλεσμα σοβαρές καθυστερήσεις στην έναρξη της εκτέλεσης των έργων για τους Αλβανούς εταίρους. Συγκεκριμένα, καταγράφονται πολλές δυσκολίες κατά το άνοιγμα των τραπεζικών λογαριασμών δεύτερου επιπέδου για τους Αλβανούς Δικαιούχους και πρόσθετες

καθυστερήσεις στη μεταφορά της προχρηματοδότησης από την Τράπεζα της Αλβανίας στον Τραπεζικό Λογαριασμό Δεύτερου Επιπέδου για τους Αλβανούς Δικαιούχους. Επομένως, η χρηματοδότηση θα πρέπει είτε να γίνει με ομαλότερο τρόπο, διασφαλίζοντας π.χ. εθνικούς πόρους και επιστροφή ΦΠΑ για την έναρξη των έργων ή να διασφαλιστεί ότι οι εταίροι έχουν την οικονομική ικανότητα να ξεκινήσουν τα έργα τους και στη συνέχεια να λάβουν χρηματοδότηση από την ΕΕ. Επιπλέον, το πλαίσιο των διαδικασιών που αποφασίζονται μπορεί να θεωρηθεί αρκετά γραφειοκρατικό και χρονοβόρο.

4. Λαμβάνοντας υπόψη την καθυστέρηση της προχρηματοδότησης σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η εθνική χρηματοδότηση και ο ΦΠΑ (που μπορούν να υπολογιστούν περίπου στο 35% του προϋπολογισμού του εταίρου) πρέπει να καλύπτονται από ίδια κεφάλαια του αλβανικού εταίρου. Αυτό συμβαίνει, ακόμη και όταν οι εταίροι δεν έχουν επαρκείς πόρους για να ξεκινήσουν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να καταστήσει την πλειονότητα των εταίρων μη δυνάμενη να αρχίσει να υλοποιεί και να εκτελεί τα έργα τους. Οι εξαιρέσεις περιλαμβάνουν μερικές ΜΚΟ και ορισμένα Υπουργεία, τα οποία έχουν την οικονομική ικανότητα να χρηματοδοτήσουν τις πρώτες δραστηριότητές τους πριν από τη λήψη τυχόν επιχορηγήσεων.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω μια βασική σύσταση είναι να τεθούν πιο αυστηρά και αποτελεσματικά κριτήρια που να εξασφαλίζουν την απαιτούμενη διαχειριστική και διοικητική ικανότητα των δικαιούχων, πλέον αυτών που αξιολογούνται κατά την ποιοτική φάση της αξιολόγησης των αιτήσεων χρηματοδότησης, που να μπορεί να συμβάλλει εν μέρει στην καλύτερη διοίκηση και υλοποίηση των έργων. Έτσι για παράδειγμα η πρότερη επιτυχημένη υλοποίηση έργων Interreg στην προηγούμενη περίοδο θα μπορούσε να αποτελέσει ένα στοιχείο αξιολόγησης θέτοντας ως στοιχεία τεκμηρίωσης το ποσοστό απορροφητικότητας του προϋπολογισμού, την έγκαιρη συμβασιοποίηση με αναδόχους και ανταπόκριση στις συμβατικές υποχρεώσεις, τυχόν δημοσιονομικές διορθώσεις, κλπ.

Επιπλέον συνίσταται η συνεχής εκπαίδευση των δικαιούχων μέσα από υλικό που θα παρέχεται τόσο από την ιστοσελίδα και τα info-days που ήδη αποτελούν πολύ χρήσιμα εργαλεία αλλά και μέσα από τα social media του Προγράμματος τα οποία θα πρέπει να γίνουν πιο ελκυστικά και να παρέχουν πιο ουσιαστική πληροφόρηση όσον αφορά στους δικαιούχους των έργων. Η εκπαίδευση θα μπορούσε να εμπλουτιστεί με διαδικτυακά σεμινάρια, τα οποία στη συνέχεια θα είναι διαθέσιμα μέσω Youtube για δικαιούχους και άλλους ενδιαφερόμενους.

Θα μπορούσε επίσης να διερευνηθεί η δυνατότητα εύρεσης πόρων για τη στήριξη των μειονεκτούντων δικαιούχων, ώστε να μπορούν να εκτελέσουν το έργο που ανέλαβαν.

Συνιστάται επίσης οι φορείς του Προγράμματος να παρακολουθούν τη δραστηριότητα Ελλήνων και Αλβανών ελεγκτών προκειμένου να επαληθεύουν την ικανότητά τους να διενεργούν ελέγχους σύμφωνα με τους κανόνες που καθορίζονται στις Οδηγίες Ελέγχου.

Επιπλέον, κατά τη νέα προγραμματική περίοδο θα πρέπει να διευκολυνθεί η αξιοποίηση της εμπειρίας του 2014-2020, επιταχύνοντας τη σύσταση των φορέων του προγράμματος.

Τέλος όσον αφορά στο θέμα των δεικτών είναι σκόπιμο να τεθεί ένα μεθοδολογικό πλαίσιο καθορισμού των τιμών που δηλώνονται στο MIS, ώστε να επιτρέπεται και ο αντικειμενικός έλεγχος τους κατά τις διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις από τον πρωτοβάθμιο έλεγχο, από τα στελέχη της ΚΓ κατά την έγκριση των αναφορών προόδου, αλλά και κατά τη διενέργεια των αξιολογήσεων.

C) DISSEMINATION PLAN IN ALBANIAN LANGUAGE

1. Plani i shpërndarjes për konkluzionet dhe rekomandimet e vlerësimit

Konkluzionet dhe rekomandimet e vlerësimit të programit duhet t'i paraqiten autoriteteve kryesore të programit (JMC, MA/JS, FLC, Autoriteti Auditues). Përveç kësaj, zbulimet e vlerësimit duhet t'u komunikohen qytetarëve si pjesë e procesit të publikimit dhe konsultimit, duke bazuar në dialogun transparent dhe demokratik. Një raport i konkluzioneve dhe rekomandimeve të vlerësimit do të shërbejë si mjet për të përmirësuar cilësinë e implementimit të programit në të ardhmen. Përveç kësaj, zbulimet do të përdoren në planifikimin e politikave të ardhshme të Programit Interreg IPA CBC "Greqi - Shqipëri" për periudhën e ardhshme të programimit 2021-2027. Përveç kësaj, shpërndarja e rezultateve të vlerësimit mund të përdoret për të theksuar vlerën e shtuar të ndërhyrjeve të përfshira në program dhe të bashkë-financuara me fondet e BE-së, me synimin për të informuar të gjithë shtetasit evropianë.

Prandaj, qëllimi kryesor i planit të komunikimit për vlerësimin nuk është të tërheqë aplikues të rinj, por të informojë qytetarët dhe palët në lidhje me dobitë që programi sjell në territoret që pranohen.

Përveç kësaj, dobia e vlerësimit qëndron gjithashtu te mënyra se si shpërndahet informacioni, i cili duhet të paraqitet në një mënyrë që është i kuptueshëm për grupet përkatëse, që ata të informohen dhe t'i përdorin zbulimet e vlerësimeve në mënyrën e duhur. Parimi i përdorimit të mirë forcohet në sajë të veprimeve të mëposhtme:

- identifikimi dhe standardizimi i grupeve përkatëse në kontekstin e vlerësimit,
- shpërndarja e konkluzioneve dhe rekomandimeve të vlerësimit te të gjitha grupet përkatëse, duke u bazuar në sugjerime specifike nga vlerësuesi për çdo grup përkatës.

Ky plan i shpërndarjes së zbulimeve të vlerësimit duhet të dallohet mes grupeve të ndryshme përkatëse, dhe sipas nivelit të tyre të përfshirjes dhe ndikimit. Kjo kërkon përpilimin e rezultateve, aktiviteteve dhe mesazheve të rëndësishme përkatëse me një njoftim të shkurtër. Për sa i përket komunikimit "zyrtar" të vlerësimit të programit, fokusi kryesor duket se bie tek Autoriteti Menaxhues / Sekretariati i Përbashkët dhe anëtarët e JMC. Partnerët e projektit mund të vazhdojnë të jenë një nga grupet tona kryesore të synuara. Përfituesve mund t'u kërkohet gjithashtu me raste të flasin për programin në lidhje me aspekte të caktuara të projekteve të tyre dhe t'ia paraqesin publikut të gjerë rezultatet e projekteve.

Në veçanti, planet aktuale të shpërndarjes tregojnë me hollësi listën e grupeve përkatëse, duke iu referuar dy kategorive kryesore:

3. Grupet përkatëse të brendshme të synuara si organe të programit (pra, palët e përfshira në menaxhimin dhe monitorimin e programit).
4. Grupet përkatëse të jashtme:
  - Përfituesit dhe partnerët e projektit

- organizatat e prekura pozitivisht nga aktivitetet dhe rezultatet e një operacioni, edhe pse nuk janë përfshirë medoemos në operacion
  - Publiku i gjerë;
  - Influencuesit/shumëfishuesit;
  - personat që marrin vendimet e rëndësishme.
- Për grupet përkatëse të brendshme, do të prezantohet një raport i bazuar në përmbledhjen ekzekutive gjatë mbledhjeve teknike, duke u përqendruar në informacionet e qarta për progresin dhe faktorët që kanë ndikuar tek implementimi i programit. Mbledhjet teknike janë tepër të rëndësishme për të theksuar nevojat, për të zgjidhur problemet dhe për të siguruar informacione / vlerësime të dobishme për planifikimin dhe vendimmarrjen. Gjithashtu, përmbledhja ekzekutive e zbulimeve dhe rekomandimeve të vlerësimit do t'u dërgohen me email të gjithë anëtarëve të JMC. Përveç kësaj, raporti për zbulimet dhe rekomandimet e vlerësimit do të ngarkohet në databazën e SFC. Ky dokument do të ngarkohet gjithashtu në faqen zyrtare të programit.
- Për grupet përkatëse të jashtme, mund të përdoren mjetet e mëposhtme të komunikimit:

Aktivitetet e komunikimit nëpërmjet rrjeteve sociale dhe faqeve të internetit. Komunikimi dixhital dhe komunikimi me rrjetet sociale është bërë një mjet i rëndësishëm komunikimi për të kontaktuar publikun e gjerë ose një audiencë të caktuar, me qëllim që të rritet ndërgjegjësimi, ndikimi ose të shpërndahen rezultatet e projektit dhe aktivitete të tjera. Kjo të paktën nuk është ritheksuar nga pandemia COVID-19, e cila i bëri takimet ballë për ballë të pamundura për njëfarë kohe. Edhe pse programi është shumë aktiv në fushën e komunikimit dixhital dhe rrjeteve sociale, është një fushë që ka nevojë për zhvillim dhe vëmendje të veçantë në vitet në vijim. Kjo është thjesht për shkak të ndryshimit të kushteve, teknologjive të reja dhe asaj çka presin përdoruesit. Programi Interreg IPA CBC “Greqi – Shqipëri 2014-2020” është një nga programet që ia vlen të shihet për frymëzim të mëtejshëm për qasje strategjike dhe të integruara në komunikim dhe rrjete sociale. Përveç kësaj, materialet individuale të vlerësimit dhe përmbledhja ekzekutive duhet të gjendet te pjesa LIBRARIA në faqen e internetit të programit, ndërkohë që duhet të publikohet një njoftim te pjesa EVENTET.

Njoftim. Njoftimet janë një burim informacionesh bazë, të cilat grupet përkatëse mund t'i përdorin për të parë rezultatet e vlerësimit.

Komunikimi strategjik – adresimi i aktorëve të rëndësishëm. Sidomos mes vendimmarrësve që i japin formë politikës rajonale të BE-së, disa nga sugjerimet janë:

- Prezantime/konferenca të posaçme, plane/programe mësimore personale për ata që marrin vendime të rëndësishme
- Organizim i sesioneve informative dhe të shpërndarjes për anëtarët e JMC
- Evente të caktuara kapitalizimi për të nxitur shpërndarjen e zbulimeve të vlerësimit

- ⇒ *Seminaret, eventet dhe konferencat janë një mënyrë komunikimi e drejtpërdrejtë, nëpërmjet të cilave nxitet dialogu, mund të jepen sqarime dhe të merren informacione të qarta.*
- ⇒ *Disa nga aktivitetet specifike të kapitalizimit propozohen të bëhen gjatë ditës EC dhe eventeve të tjera*

2. Përmbledhja ekzekutive për shpërndarjen

Shtrirja e vlerësimit

Qëllimi i "përditëso vlerësimin e parë" të Programit Interreg IPA CBC "Greqi – Shqipëri" 2014-2020, si në vlerësimin e parë, është të vlerësohet efikasiteti dhe efektshmëria e sistemit të menaxhimit të programit, si edhe të vendosen bazat për drejtimin e ardhshëm të vlerësimit të ndikimit, i cili duhet të bëhet pas vitit 2020. Duke u bazuar në rezultatet e vlerësimit dhe në rekomandimet e stafit të vlerësimit, organet e programit duhet të jenë në gjendje të korrigojnë/ përmirësojnë/ modifikojnë/ zhvillojnë menaxhimin dhe implementimin e programit, me qëllim që të jenë të efektshëm dhe të aftë për të arritur rezultatet e programit.

Vlerësimi përqendrohet tek efikasiteti dhe efektshmëria e programit, si edhe te arritja e objektivave të tij. Për më tepër, ai shqyrton ndikimin që ka programi në zonat ndër-kufitare dhe nëse ekziston apo jo nevoja për rishpërndarje të burimeve mes Akseve Prioritare të programit. Në fushën e vlerësimit të ndikimit, analizohet ndikimi i implementimit të programit në zhvillimin rajonal ndër-kufitar, dhe prandaj ekzistojnë mekanizma që mundësojnë këtë. Projekti i mësipërm përfshin vlerësimin e strategjisë së komunikimit dhe treguesit e informacionet e rezultatit të programit.

Aprovimi i Programit Interreg IPA CBC Greqi – Shqipëri 2014-2020 erdhi me Vendimin Implementues të Komisionit C (2015) 5482 të datës 30 korrik 2015, dhe është ndryshuar dy herë. Ndryshimi i parë, i miratuar nga vendimi C(2017)6809 i datës 12.10.2017- në lidhje me adoptimin dhe integrimin e "kuadrit të performancës" në dokumentin e programit, dhe përgatitjen e mëtejshme të procedurave për ankesat, ndërsa ndryshimi i dytë, i miratuar nga vendimi C (2018)559 i datës 14.02.2018- në lidhje me integrimin e një fondi shtesë prej €10.000.000 me kontribut të BE-së.

Metodologjia e vlerësimit

Kontraktuesi është bazuar, ndër të tjera, në materialet dhe rezultatet e vlerësimit të parë të programit, në të dhënat e reja të implementimit deri më sot, si edhe në studimin për llogaritjen e çmimit të arritjes të pesë (5) treguesve të rezultatit të Programit INTERREG IPA CBC "Greqi - Shqipëri 2014-2020", i përgatitur për Autoritetin Menaxhues të Programeve të Bashkëpunimit Territorial Evropian.

Prandaj, për të dhënë informacione të mëtejshme, vlerësuesi i jashtëm, përveç **studimit në zyrë** të literaturës përkatëse, ku përfshihen Kushtet e Referencës dhe direktivat e bashkëveprimit, Sistemi i Menaxhimit dhe Kontrollit të Programit, studimet e MIS dhe Vlerësimit të programeve të tjera të Interreg, ka bërë gjithashtu një studim kualitativ kryesor.

Në veçanti, është bërë një **studim online**, i cili u është adresuar 1) organeve të programit, 2) partnerëve të projektit që mbulojnë projektet e miratuara të thirrjeve të 1ra, 2ta, 3ta, 4ta dhe të 5ta, dhe 3) organet greke dhe shqiptare të FLC.

Në mënyrë specifike, pyetësi i është dërguar **32** autoriteteve greke dhe **13** autoriteteve shqiptare, dhe është përgjigjur përkatësisht nga **14** autoritete greke dhe **10** autoritete shqiptare.

Përveç kësaj, pyetësi u është dërguar **97** përfituesve grekë dhe **80** përfituesve shqiptarë, dhe është përgjigjur nga **70** përfitues grekë dhe **49** përfitues shqiptarë.

Të dhënat e vlerësimit

Viti 2016 ishte viti i parë i implementimit, me organizimin e dy eventeve lançuese, një në Greqi dhe një në Shqipëri, dhe lançimin e dy thirrjeve; një për propozime strategjike dhe një për propozime të zakonshme të projektit.

Procedura e vlerësimit për thirrjen e parë për projektet strategjike është konkluduar brenda vitit 2016, dhe janë miratuar katër (4) projekte strategjike.

Viti 2017 ishte i rëndësishëm për sa i përket nisjes së projekteve, dhe si rrjedhojë implementimit të programit. Në vitin 2017, u mbyll procedura e vlerësimit për thirrjen e dytë të projekteve të zakonshme dhe dyzet e një (41) projekte të zakonshme u miratuan gjatë Mbledhjes së 3-të të Komitetit të Monitorimit të Përbashkët (JMC), e cila u mbajt më 14/07/2017 në Korçë. Për më tepër, u mbajtën 45 mbledhje teknike gjatë vitit 2017 për finalizimin e dokumenteve të projekteve të miratuara të të dyja thirrjeve. Për sa i përket asistencës teknike të programit, kjo po implementohet në kuadrin e dy "projekteve"; një për pjesën greke të buxhetit dhe një për pjesën shqiptare.

Gjatë vitit 2018, u lançuan dy thirrje. Thirrja e 3-të e posaçme për propozimet e projektit ishte e hapur nga 02/08/2018 deri në 01/10/2018. Një (1) propozim i posaçëm i projektit u miratua në mënyrë unanime nga JMC në mbledhjen e katërt në Preveza më 5 tetor 2018. Thirrja e 4rt për projektet e zakonshme u lançua më 17 tetor, me një afat paraqitjeje 28 shkurt 2019, dhe u miratuan 19 projekte.

Thirrja e 5të për propozime të posaçme u lançua më 25 nëntor 2019 dhe afati ishte 24 janar 2020. Një projekt u miratua.

Gjithsej, u miratuan 66 projekte nën pesë (5) thirrje të Programit Interreg IPA CBC Greqi – Shqipëri 2014 – 2020. Shumica e projekteve të miratuara janë implementuar sipas Objektivit Specifik S.O. 2.1 (28 projekte), S.O. 1.1 (12 projekte) dhe S.O. 1.3 (11 projekte). Pesëmbëdhjetë (15) projekte janë implementuar sipas Objektivit Specifik të mbetur (S.O.1.2: 3 projekte, S.O.1.4: 3 projekte dhe S.O. 2.2: 9 projekte). Së fundi, 1 projekt në S.O. 1.3 nuk është implementuar.

Për sa i përket ***implementimit financiar*** të programit, Aksi Prioritar 1 është caktuar me sasinë më të madhe (58%) për financim nga programi, i pasuar nga Aksi Prioritar 2 (37%). Të dy Akset Prioritare tregojnë një përqindje të vogël në shpenzimet e verifikuara deri në 31.12.2020 (18% për PA1 dhe 23% për PA2), ndërsa PA3 (Asistenca Teknike) ka 48% të shpenzimeve të verifikuara.

Për sa i përket **progresit të treguesve**, ekziston një ndryshim i kënaqshëm në treguesit e rezultateve të programit, i cili konsiderohet inkurajues duke pasur parasysh që projektet janë ende në fazën e implementimit. Përjashtimi i vetëm është treguesi 3% i akseve vertikale ndërkufitare në rrugën Egnatia, qoftë e ndërtuar, qoftë me maturim të mjaftueshëm për t'u ndërtuar), e cila nuk ka marrë ende një çmim pasi duhet të implementohet COMOBILION.

Në veçanti, treguesi i rezultatit 1 (Volumi i derdhjeve urbane nën trajtim dytësor) dhe treguesi i rezultatit 2 (Përqindja e mbetjeve solide të menaxhuara në mënyrë ekologjike) i afrohen vlerës së arritjes për vitin 2023 (rënie përkatësisht me 4,4% dhe 5,6%), ndërkohë që progresi është paraqitur nga treguesit 5 (Niveli i ruajtjes së zonave të mbrojtura natyrore CB) dhe 6 (Barometri i Ndërgjegjesimit për Efikasitetin Energjetik) gjatë periudhës 2018-2020, por edhe nga treguesi 7 (Zona e dëmtuar nga zjarret e pyjeve, mesatarja vjetore 5-vjeçare), sidomos për zonën e pranueshme shqiptare. Treguesi 9 (Qëndrimet vjetore të turistëve të zonës ndërkufitare) ka treguar gjithashtu rritje, por për shkak të pandemisë COVID-19, pritet të shihet se si do të jetë ecuria, pasi turizmi është një sektor që është prekur mjaft.

Për sa i përket treguesve output, nga ana tjetër, shumica ka vlerë të ulët ose madje zero, e cila është për shkak të vonesave në implementimin e projekteve.

Zbulimet e vlerësimit

A. Efektshmëria e programit

1. Cili është vlerësimi i kursit të implementimit të CBCP për sa i përket efikasitetit për Aks Prioritar dhe prioritetit të investimit duke iu referuar 31/12/2020?

Duke marrë parasysh ecurinë e treguesve të rezultatit deri më 31/12/2020, ecuria e implementimit të PA2 është shumë e kënaqshme, pasi si treguesit e rezultatit të SO2.1, ashtu edhe SO2.2 e kanë tejkaluar vlerë objektive për vitin 2023. Por kjo gjë nuk ndodh për PA1, e cila, edhe pse është regjistruar një rezultat i kënaqshëm i indeksit të rezultatit për SO1.2 dhe SO1.3, indeksi i rezultatit për SO1.4 është arritur pak më shumë se përgjysmë, ndërsa për SO1.1, vetëm një nga tre treguesit është arritur në nivel të kënaqshëm, një është mbuluar në masë të vogël dhe i treti tregon vlerë zero.

2. Deri në ç'masë janë arritur objektivat e vendosur në nivelin e treguesve output të CBCP? Cilat janë vonesat e mëdha në implementimin e CBCP që duhen identifikuar? Cilat janë arsyet për këto vonesa?

Treguesit e rezultatit të S.O.1.1. tregojnë vlerë zero në shumicën e rasteve, ndërsa pjesa tjetër e çmimeve S.O. është e ulët. Fakti justifikohet ngaqë projektet janë ende në fazën e tyre kryesore të implementimit, ndërsa shkalla e ulët e arritjes së treguesve pritej për shkak të nisjes me vonesë të projekteve, por edhe për shkak të problemeve që kanë lindur për shkak të pandemisë COVID-19.

3. Duke u bazuar zbulimet e mësipërme, a pritet që të arrihen objektivat e vendosura në nivelin e treguesve të fluksit për vitin 2023?

Meqenëse çdo vonesë në implementimin e projekteve është kapërcyer dhe implementimi i tyre po bëhet pa probleme, pritet që treguesit e rezultatit CO21b, CO25, CO34b, CO34, CO11, CO04 të arrihen deri në vitin 2023 me rezervimin e vetëm për treguesit CO20, CO21c, CO21d, CO23d, vlerat e të cilëve janë zero.

4. Cilat janë konkluzionet dhe sugjerimet nga analizimi i efikasitetit?

Duke marrë parasysh të dhënat e mësipërme, arrijmë në përfundimin se programi është mbi mesataren. Megjithatë, nevojiten përpjekje të mëtejshme nga përfituesit për të përshtetur implementimin e plotë të projekteve të tyre, me qëllim që të rritet në maksimum efikasiteti i përgjithshëm i programit.

B. Kuadri i performancës së programit

1. A është i kënaqshëm progresi në arritjen e objektivave të treguesve të kuadrit të performancës nga Aksi Prioritar deri më 31/12/2020 (treguesit e rezultatit, treguesit ekonomikë dhe Fazat e Implementimit Bazë, nëse ka)? A ka vonesa dhe cilat janë arsytet për këto vonesa? A vlejnë ende hipotezat e punës që përdoren për çdo tregues në projektimin e kuadrit të performancës gjatë projektimit? Nëse jo, cilat janë ndryshimet që janë zbuluar dhe kur duhet të ndodhin këto ndryshime?

Edhe pse implementimi i programit ka përparuar në mënyrë konsiderueshme dhe përmes 5 thirrjeve për propozime dhe 66 projekteve që po implementohen, si treguesit e rezultatit ashtu edhe treguesit ekonomikë nuk kanë ecuri përkatëse të kënaqshme. Gjithashtu, vetëm P.A.3 kanë shpenzim të verifikuar prej rreth gjysmë të buxhetit të miratuar, ndërsa P.A.1 dhe P.A.2 kanë përkatësisht vetëm 18% dhe 23%. Si rezultat, pjesa e shpenzimeve të verifikuara në totalin e buxhetit të miratuar është vetëm 22%. Kjo mund të shpjegohet se arsyeja kryesore për vonesën fillestare (më shumë se një vit) ishte fakti që pati vonesa nga ana e përfituesve shqiptarë, të cilët duhet t'i financonin shpenzimet e tyre fillestare nga burimet e tyre, ndërkohë që u përballën gjithashtu me një problem me hapjen e llogarisë në Bankën Qendrore Shqiptare. Përveç kësaj, pandemia COVID-19 preku të gjithë sektorët produktivë, dhe sidomos turizmin, ndërsa pezullimi i punës dhe masat e tjera kufizuese detyruan të dhëna të reja, me të cilat projekti duhej të përshtatej.

2. Duke u bazuar në zbulimet e mësipërme dhe me atë që është përmendur në pjesën e efikasitetit, a parashikohet nëse do të arrihen objektivat e treguesve të kuadrit të performancës për vitin 2023?

Duhet të bëhet çdo përpjekje për të rritur pjesën e shpenzimeve të verifikuara dhe për të forcuar treguesit e kuadrit të performancës, me qëllim që t'u afrohem objektivave për

treguesit ekonomikë për vitin 2023. Sido që të jetë, parashikimi është se objektivat e kuadrit të performancës për vitin 2023 do të arrihen.

3. Cilat janë konkluzionet dhe sugjerimet nga analizimi i kuadrit të performancës?

Ka shumë mundësi, nëse nuk do të kishte vonesa nga pezullimi i punës për shkak të COVID-19, implementimi i projekteve do të kishte kontribuar në masë më të madhe në kuadrin e performancës. Sido që të jetë, parashikimi është se objektivat e kuadrit të performancës për vitin 2023 do të arrihen.

C. Efikasiteti i programit

1. Vlerësimi i kursit të implementimit të CBCP për sa i përket përfitueshmërisë për Aks Prioritar dhe Objektiv Specifik. A konsiderohet i kënaqshëm duke pasur si pikë reference 31/12/2020?

Siç u përmend tashmë, deri në 31/12/2020, vetëm P.A.3 ka shpenzime të verifikuara prej rreth gjysmë të buxhetit të miratuar, ndërsa P.A.1 dhe RA.2 kanë përkatësisht vetëm 18% dhe 23%. Prandaj, përqindja e shpenzimeve të verifikuara në buxhetin total të miratuar është vetëm 22%, një përqindje që nuk konsiderohet e pakënaqshme për sa i përket efikasitetit të programit.

2. A është i mjaftueshëm buxheti i disponueshëm për implementimin e ndërhyrjeve të CBCP?

Pas rishikimit të 3-të të programit, buxheti i disponueshëm konsiderohet i mjaftueshëm për secilën prej tre P.A.-ve.

3. Cilat janë konkluzionet dhe sugjerimet nga analizimi i efikasitetit?

Efikasiteti i programit është mbi mesataren, ndaj duhet të intensifikohen përpjekjet për t'u dhënë mundësi përfituesve të implementojnë objektin financiar maksimal të mundshëm të projekteve, për sa i përket shpenzimeve të verifikuara. Megjithatë, është theksuar se nuk është identifikuar asnjë problem të tejkalimit të buxhetit, efikasitetit dhe diferencimit të kostos për njësi të implementimit të ndërhyrjeve në raport me kostot e parashikuara gjatë projektimit të programit.

D. Afatet e logjikës së ndërhyrjes në kontekstin e strategjisë së programit

1. Deri në ç'masë logjika e ndërhyrjes dhe objektivat specifike të CBCP janë ende përkatës? A ndikojnë te logjika e ndërhyrjes së ndryshimeve të mundshme të CBCP në caktimin e burimeve ekzistuese? A janë formuar nevoja të reja që ndikojnë tek arsyetja për ndërhyrjen e programit, duke marrë parasysh kontekstin e gjerë makroekonomik, social dhe mjedisor?

Logjika e ndërhyrjes, edhe pse vazhdon të mbetet përkatëse, për shkak të COVID-19, ekziston një numër ndryshimesh në nivelin ekonomik, social dhe mjedisor, të cilat kanë

ndikim te shumica e S.O. të programit, e cila rrit nevojën për ta reformuar, me qëllim që t'u shërbejë nevojave dhe prioriteteve.

2. Deri në ç'masë objektivat specifike të CBCP mbeten përkatës dhe marrëdhënia e tyre në rezultatin dhe treguesit kyç? A ekziston ndonjë nevojë për të krijuar objektiva të rinj specifike dhe/ose tregues të rinj të rezultatit ose fluksit?

Objektivat specifike të programit mbeten me rëndësi dhe lidhja e tyre me treguesit e rezultatit është funksionale, dhe prandaj nuk ekziston nevojë për të krijuar objektiva të rinj specifike ose tregues të rinj rezultati.

3. Si është ecuria e arritjes së treguesit të rezultatit, e përlogaritur sipas asaj çka përmendet në kartat e identitetit të treguesit përkatës të CBCP? Duke u bazuar në këto zbulime, a pritët të arrihen treguesit e rezultatit për vitin 2023?

Duke marrë parasysh ecurinë e treguesve të rezultatit deri më 31/12/2020, kursi i implementimit të P.A.2 është shumë i kënaqshëm, ndërkohë që tabloja është e ndryshme për P.A.1, e cila në disa tregues është një ecuri e kënaqshme. Megjithatë, në përgjithësi, duket se treguesit e rezultatit kanë bërë progres të konsiderueshëm në raport me vlerat bazetë përcaktuara në dokumentin e programit. Duke pasur parasysh se çdo vonesë në implementimin e projekteve është kapërcyer dhe se të gjitha projektet janë në fazën kryesore të implementimit të tre, mbulimi i treguesve të rezultatit për vitin 2023 pritët të arrihet.

4. A i kontribuojnë treguesit e rezultatit logjikës së programit?

Treguesit ekzistues të rezultatit konsiderohen të jenë në përputhje me objektivat specifike të programit, duke i kontribuar përshkrimit të qartë të rezultateve të pritura të programit, duke u bazuar në logjikën e ndërhyrjes. Prandaj, ato janë të përshtatshme dhe nuk kanë nevojë për zëvendësim. Megjithatë, theksohet se është e përshtatshme të ndiqet kuadri metodologjik për përcaktimin e vlerave të deklaruara në MIS, me qëllim që të lejohet kontrolli i tyre objektiv gjatë verifikimeve administrative dhe verifikimeve në bend nga JS kur miratohen raportet e progresit, por edhe gjatë vlerësimeve të programit.

5. Cilat janë konkluzionet dhe sugjerimet nga analizimi i aktualitetit të logjikës së ndërhyrjes?

Duke marrë parasysh rezultatet e vlerësimit, logjika e ndërhyrjes konsiderohet mjaft me interes dhe treguesit për t'u përdorur janë vendosur në mënyrë të përshtatshme për regjistrim konsistent dhe të qartë të rezultateve të pritura. Megjithatë, ndryshimi me shpejtësi i kushteve socio-ekonomike, si edhe të dhënat e reja të vendosura në të gjitha fushat nga pandemia COVID-19, ngrenë nevojën për të rishikuar ndërhyrjen racionale në kuadrin e planit strategjik.

E. Rishikimi i CBCP

Duke marrë parasysh zbulimet e procesit të vlerësimit, si edhe faktin që rishikimi i 3të i programit është për t'u mbyllur tashmë, i cili kryesisht kishte të bënte me një shpërndarje më racionale të burimeve të disponueshme, nuk konsiderohet i përshtatshëm asnjë rishikim tjetër.

F. Përgatitja për vlerësimin e ndikimit

Në këtë fazë, nuk është e mundur të sigurohen të dhënat e nevojshme për përgatitjen e vlerësimit të ndikimit, pasi projektet janë ende në fazën e tyre kryesore të implementimit, dhe prandaj nuk mund të vlerësohet ndikimi i tyre në fushën e pranueshme të programit. Raporti i vlerësimit të ndikimit do të përfshijë një përshkrim të ndikimeve mjedisore, sociale dhe ekonomike, si dhe një deklaratë të qartë nëse ndonjë prej këtyre nuk konsiderohet me rëndësi. Në veçanti, vlerësimi i ndikimit duhet të analizojë progresin për vlerat e treguesve të rezultetit dhe cilët janë prekur nga nisma, dhe si.

Duke marrë parasysh që projektet e shqyrtuara nuk kanë përfunduar ende zbatimin e tyre, mund të konkludohet se nivelet aktuale të performancës dhe kështu edhe kontributet përfundimtare të projekteve për të gjitha SO do të rriten ndjeshëm më tej.

Për shembull, treguesi 3 në lidhje me akset vertikale ndërkufitare në autostradën Egnatia ose i ndërtuar ose me maturim të mjaftueshëm për t'u ndërtuar, do të llogaritet pas përfundimit të projektit COMOBILION që është në zbatim.

Në çdo rast, 66 projektet e ekzaminuara kanë një ndikim të konsiderueshëm në ndryshimin e politikave në nivelet lokale / rajonale ose kombëtare. Sidoqoftë, është akoma e vështirë të kapësh saktësisht ndikimin e përgjithshëm. Analiza tregon se një qasje shumëdimensionale ende mungon dhe ekziston një çekuilibër midis dimensioneve të ndryshme të ndikimit: përbërësi ekonomik adresohet më shpesh, ndërsa dimensionet sociale dhe mjedisore shpesh lihen jashtë.

Vlen të përmendet se projektet me të vërtetë do të kontribuojnë në përparësitë e zgjuara, të qëndrueshme dhe gjithëpërfshirëse të rritjes së Strategjisë Evropë 2020, si dhe në RIS3 ekzistuese kombëtare ose rajonale. Shuma e kontributeve të tyre indirekte do të ndihmojë gjithashtu në uljen e pabarazive territoriale midis rajoneve në Evropë dhe në këtë mënyrë mbështesin objektivin e kohezionit territorial të BE-së. Për më tepër, politikat e përmirësuara do të shkaktojnë efekte goditëse të llojeve të ndryshme, të cilat më pas çojnë në ndryshime pozitive në situatën socio-ekonomike ose kushtet mjedisore të territoreve të mbuluara nga partnerët e projektit. Këto ndryshime pozitive afatshkurtra ose afatmesme do të mbështesin gjithashtu pozitivisht qëllime të tjera të zhvillimit

Nga ana tjetër, disa efekte negative mund të prodhohen gjithashtu, si në rastin e rritjes së turizmit që mund të rezultojë në rritje të trafikut, ndotje etj.

G. Strategjia e komunikimit

1. Sa të efektshme janë veprimet e publicitetit / komunikimit të programit drejt organeve përfituese?

Projekti i vlerësimit tregon se sigurohet informimi i plotë dhe në kohë i pjesëmarrjes së përfituesve të mundshëm në program, si edhe kushtet dhe kriteret që duhet të arrihen.

2. Sa të efektshme dhe të përshtatshme janë veprimet e publicitetit për përfituesit?

Deri më tani, deri në një masë të madhe dhe pavarësisht vështirësive për shkak të COVID-19, objektivat për informacion të përgjithshëm në raport me programin, por edhe formimi i perceptimit të synuar dhe njohurisë rreth programit në audienca specifike, si për shembull përfituesit e projektit, janë arritur.

3. Sa i efektshëm është informacioni deri më tani që paraqitet nëpërmjet faqes së internetit të programit?

Zbulimet e studimit tregojnë se faqja e internetit të projektit është një nga mjetet kryesore për informacion dhe komunikim të të gjithë personave të përfshirë.

4. Cilat masa janë marrë për të nxitur pjesëmarrjen e partnerëve, dhe në përgjithësi, të të gjitha palëve?

Duke marrë parasysh zbulimet në studime, duket se si partnerët, ashtu edhe palët, janë informuar në masë të kënaqshme, në lidhje me rolin e tyre në komunikimin e programit.

Konkluzionet dhe rekomandimet

Duke marrë parasysh zbulimet e vlerësimit të përmendura më sipër, konkluzionet dhe mësimet e nxjerra implementimi i programit mund të përmbliidhen tek të mëposhtmet:

1. Eksperienca dhe kapaciteti organizativ i partnerëve shqiptarë duket se nuk ishte në nivelin e kërkuar, duke sjellë probleme dhe vonesa në implementimin e projekteve. Prandaj, kapaciteti organizativ dhe eksperiencat e përfituesve duhet të merren më tej parasysh gjatë procesit të vlerësimit.

2. Për sa i përket problemit të vonesave që është vërejtur në fillim të projekteve, duhet theksuar se shumica e projekteve nuk duket se kanë nivelin e kërkuar të maturimit, që të implementohen menjëherë pas nënshkrimit të kontratave të subvencionimit. Çështjet e maturimit kanë të bëjnë me mungesën e studimeve të aprovuara (studimet paraprake, studimet e vlerësimit mjedisor, studimet e fizibilitetit, etj.), përgatitjen e dokumenteve të tenderit, aprovimin paraprak të disa veprimeve të caktuara administrative. Në periudhën e radhës të programimit, kryerja e disa veprimeve të caktuara të maturimit mund të vlerësohet në mënyrë më të rreptë gjatë procedurës së vlerësimit të propozimeve të projektit. Gjithashtu, gjatë periudhës së parë të projekteve, arritja e disa etapave të

caktuara (p.sh. në lidhje me mbylljen e procedurave të tenderit) mund të vendoset si kusht paraprak në kontratat e subvencionimit.

3. Megjithëse procesi i financimit paraprak është prezantuar si një nismë dhe element pozitiv, përfundimi ishte se për partnerët shqiptarë, ai krijoi shumë pengesa gjatë implementimit të projekteve të tyre. Në veçanti, janë parashikuar dhe janë vendosur një numër procedurash për marrjen e granteve të financimit paraprak, duke sjellë vonesa të mëdha në fillim të implementimit të projekteve për partnerët shqiptarë. Në veçanti, janë regjistruar shumë vështirësi në hapjen e llogarive bankare të nivelit të dytë për përfituesit shqiptarë, dhe vonesa shtesë në transferimin e financimit paraprak nga Banka e Shqipërisë në llogari bankare të nivelit të dytë për përfituesit shqiptarë. Prandaj, financimi ose duhet të bëhet në mënyrë më të rrjedhshme, duke u siguruar, p.sh. që burimet kombëtare dhe rimbursimi i TVSH të fillojë projektet ose duke u siguruar që partnerët të kenë kapacitetin financiar për të nisur projektet e tyre, dhe më pas të marrin financimin nga BE. Përveç kësaj, kuadri i procedurave të vendosura mund të konsiderohet si mjaft burokratik dhe që kërkon kohë.

4. Duke marrë parasysh vonesën në financimin paraprak, të kombinuar me faktin se financimi kombëtar dhe TVSH (e cila mund të llogaritet në rreth 35% të buxhetit të partnerit), nevojiten që të mbulohen nga fondet e vetë partnerit shqiptar. Kjo ndodh edhe kur partnerët nuk kanë burime të mjaftueshme për të filluar. Kjo bën që shumica e partnerëve të mos jenë në gjendje të fillojnë implementimin dhe të kryejnë projektet e tyre. Përjashtimet ndaj këtij fenomeni përfshijnë disa OJQ dhe disa ministri, të cilat kanë kapacitet financiar për të financuar aktivitetet e tyre të para, para marrjes së granteve.

Duke pasur parasysh sa më sipër, një rekomandim i rëndësishëm është të vendosen kritere më të rrepta dhe më të efektshme për të siguruar kapacitetin e nevojshëm menaxherial dhe administrativ të përfituesve, përveç atyre që janë vlerësuar aktualisht gjatë fazës së vlerësimit të cilësisë të aplikimeve të financimit, të cilat mund të kontribuojnë pjesërisht në administrimin dhe implementimin më të mirë të projekteve. Prandaj, për shembull, implementimi i suksesshëm i mëparshëm i projekteve Interreg gjatë periudhës së mëparshme të programimit mund të jetë një element i efektshëm vlerësimi, duke vendosur si provë normën e përthithjes së buxhetit, kontraktimin në kohë dhe pajtueshmërinë me detyrimet kontraktuale, çdo korrigjim financiar, etj.

Përveç kësaj, rekomandohet trajnimi i vazhdueshëm i përfituesve nëpërmjet materialit që do të sigurohet si nga faqja e internetit dhe nga info-days të cilat janë tashmë mjete shumë të dobishme, ashtu edhe nga rrjetet sociale të programit, të cilat duhet të bëhen më tërheqëse dhe të japin informacion më të rëndësishëm në lidhje me përfituesit e projekteve. Trajnimi mund të pasurohet me webinarë, të cilat më pas do të vihen në dispozicion në Youtube për përfituesit dhe palët e tjera.

Mund të eksplorohet gjithashtu mundësia e gjetjes së burimeve për të ndihmuar përfituesit në disavantazh, në mënyrë që ata të bëjnë punën që kanë marrë përsipër.

Gjithashtu rekomandohet që organet e programit të monitorojnë aktivitetin e kontrolluesve grekë dhe shqiptarë me qëllim që të verifikojnë kapacitetin e tyre për të

kryer kontrollet në mënyrë konsistente me rregullat e përcaktuara në direktivat e kontrollit.

Për më tepër, periudha e re e programimit duhet të lehtësojë kapitalizimin në eksperiencën e viteve 2014-2020 duke përshpejtuar përgatitjen e organeve të programit.

Së fundi, për sa u përket treguesve të rëndësishëm, është e përshtatshme të vendoset një kuadër metodologjik për përcaktimin e çmimeve të deklaruara në MIS, me qëllim që të arrihet kontrolli objektiv i tyre nga kontrolli kryesor, gjatë verifikimeve administrative dhe verifikimeve në vend, nga ekzekutivët JS gjatë aprovimit të raporteve të progresit por edhe gjatë procesit të vlerësimit të programit.